

JON

Qotei a tamo bulyosiqqa gago ambleq di soqnej

¹ Tulaŋ nami iŋgi iŋgi kalil brantosaisonabqa Anjam a soqnej. Anjam a Qotei ombla soqneb. Anjam a segi Qotei.

² Tulaŋ nami Anjam a Qotei ombla soqneb.

³ Anjam a siŋgila ti soqnej. Siŋgila dena Qotei na iŋgi iŋgi kalil gereiyej. Iŋgi bei gam bei na brantosai. Iŋgi iŋgi kalil branteleneb qaji di Anjam a segi na gereiyej.

⁴ Anjam a segi ŋambile qa utru. Ŋambile di puloŋ bul. Ŋambile dena tamo uŋgasari naŋgi suwantnjreqnu.

⁵ Puloŋ di ambruq di suwanjeqnu. Ambru na puloŋ di mosotqa keresai.

⁶ Tamo bei brantej aqa ñam Jon. Qotei na a qarinyonaq bej.

⁷ A bosiqqa puloŋ qa anjam palontoqnej. Di kiyaaqa? Tamo uŋgasari kalil naŋgi aqa anjam qusib puloŋ qa naŋgo areqalo siŋgilatqajqa deqa.

⁸ Jon a puloŋ sai. A puloŋ qa anjam palontqajqa bej.

⁹ Puloŋ di puloŋ bole. A mandamq aisiqa tamo uŋgasari kalil naŋgi suwantnjreqnu.

¹⁰ Anjam a mandamq di soqnej. Aqa siŋgila na Qotei a mandam atej. Ariya tamo uŋgasari mandamq di soqneb qaji naŋgi a qa poinjrosai.

¹¹ A aqa segi qure utruq ainaqa aqa leŋ qujai naŋgi a areiyosai.

¹² Ariya tamo unğasari a areiyosib aqa ñam qa nanğo areqalo singilateb qaji nanği a na gıltnjrnaqa nanği Qotei aqa anğro tıntın branteb.

¹³ Ai abu na ñambabtnjro qaji nanğoq dena nanği Qotei aqa anğro brantosai. Nanğo segi areqalo na nanği Qotei aqa anğro brantosai. Tamo bei aqa areqalo na dego nanği Qotei aqa anğro brantosai. Qotei a segi na marnaqa nanği aqa anğro tıntın branteb.

¹⁴ Anjam di a tamo bulyosiqa gago ambleq di soqnej. Sonaqa iga aqa ñam koba ti aqa singila koba ti unem. A segi qujai Qotei aqa Niri. A iga qa are tulañ boleiyeqnu. A segi anjam bole qa utru.

¹⁵ A qa nami Jon a anjam palontoqnsiqa endegsi leleñoqnej, “E nami maroqnem, ‘Tamo di a ijo qoreq na bças. E ñambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulañ bunbejunu.’ ”

¹⁶ Qotei aqa Niri a iga kalil qa are tulañ boleiyeqnu. Aqa kumbra dena a na iga tulañ geregereigeqnu.

¹⁷ Bole, nami Qotei a Moses aqa wau na iga dal anjam egej. Ariya Yesus Kristus aqa wau na Qotei a iga qa are boleiyosiqa anjam bole egej.

¹⁸ Tamo bei na Qotei aqa ulatamu unosai. Qotei aqa Niri a na qujai iga Qotei osorgej. Qotei aqa Niri a segi Qotei. A aqa Abu aqa areq di sosiq beteryejunu.

Jon yansnjro qaji a anjam palontoqnej

¹⁹ Bati bei Juda tamo kokba nanği na atra tamo ti Livai nanği ti qarınjnabqa Jerusalem qure uratosib Jon aqa areq gilsib nenemyeb, “Ni tamo yai?”

²⁰ Ariya Jon a anjam ulitosai. A segi qa ubtosiqqa minjrej, “E Kristus sai.”

²¹ Onaqa nanği na olo nenemyeb, “Deqa ni tamo yai? Ni Elaija kiyo?” Onaqa a na minjrej, “Sai.” Onaqa nanği na olo nenemyeb, “Ni Qotei aqa medabu o tamo iga a qa tariñeqnum qaji tamo de kiyo?” Onaqa a na kamba minjrej, “Sai. E a sai.”

²² Deqa olo nenemyeb, “Ni tamo yai? Ni segi qa kiyersi mareqnum di geregere mergimqa iga olo aisim tamo nanği iga qarınqonub qaji di minjrqom.”

²³ Onaqa Jon na minjrej, “Nami Qotei aqa medabu o qaji tamo Aisaia a anjam endegsi nenğrenyej, ‘Tamo bei a wadau sawaq di tulan lelenoqnsim tamo unğasari nanği minjroqnaqas, ‘Tamo Koba a bqajqa gam gereiyeti.’ ’ Aisaia a nami anjam degsi nenğrenyej. Gam gereiyqa tamo agi e segi.”

²⁴ Tamo nanği di Farisi nanği na qarınjnab Jon aqaq gileb.

²⁵ Deqa nanği olo Jon nenemyeb, “Ni Kristus sai. Ni Elaija sai. Ni Qotei aqa medabu o qaji tamo di sai. Deqa ni kiyaca tamo unğasari nanği yansjreqnum?”

²⁶ Onaqa Jon na kamba minjrej, “E ya na nanği yansjreqnum. Ariya nunqo ambleq di tamo bei unu. Niği a qa qaliesai.

²⁷ A ijo qoreq na bqas. A ñam ti unu. E ñam saiqoji. Deqa e na a kangalyqajqa e tamo bolesai.”

²⁸ Jon a Betani qureq di nanği anjam degsi minjroqnej. Betani qure di Jordan ya taqal beiq di unu. Dia Jon na tamo unğasari nanği yansjroqnej.

Yesus a Qotei aqa Kaja Du

²⁹ Nebeonaqa Yesus a walwelosiq Jon aqa areq beqnaqa unsiq marej, “Ninigi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du. A na qujai tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanjo une kobotetnrqas.

³⁰ E tamo deqa nami endegsi mernjoqnem, ‘A ijo qoreq na bqas. E njambabosaisonamqa a nami soqnej. Deqa a na e tulan bunbejunu.’

³¹ E nami a qa qaliesai. Ariya Israel nanji a qa qalieqajqa deqa e bosim ya na tamo ungasari nanji yansnjreqnum.”

³² Jon a nanji degsi minjrsiqa olo minjrej, “Qotei aqa Mondor a lan qure uratosiq binon bulosiq mandamq aisiqa Yesus aqa gateq di awoonaq e unem.

³³ E nami Yesus qa qaliesai. Ariya Qotei agi e ya na tamo ungasari nanji yansnjrqajqa qarinjbej qaji a na merbej, ‘Ijo Mondor Bole a aisim tamo bei aqa gateq di awoamqa ni unqam. A na qujai Mondor aqa singila na tamo ungasari nanji yansnjroqngas.’

³⁴ Qotei na e degsi merbonaqa e tamo di unsim marem, ‘Bole, a Qotei aqa Niri.’ ”

Tamo qalub nanji Yesus dauryeb

³⁵⁻³⁶ Olo nebeonaqa Jon aqa angro aiyel nanji ti koba na tigelesonabqa Yesus a walwelosiq gileqnaqa Jon na unsiqa nanji aiyel minjrej, “Ninigi uniy. Tamo di a Qotei aqa Kaja Du.”

³⁷ Degsi minjrnaqa nanji aiyel Jon dauryqa uratosib olo Yesus dauryosib gileb.

³⁸ Onaqa Yesus a bulosiqqa nanji aiyel a dauryosib beqnabqa unjrsiqa nenemnjrej, “Ninigi aiyel kiyafa e daurbeqnu?” Onaqa minjeb,

“Rabai, ni tal qabia unum?” Ñam “Rabai” di Hibru anjam. Gago anjam, “Qalie Tamo Koba.”

³⁹ Onaqa Yesus na nanġi aiyel minjrej, “Niġgi bosib ijo tal uniy.” Onaqa nanġi Yesus dauryosib gilsib tal a soqnej qaji di uneb. Unsib senj bati 4 onaq bilaqtej deqa nanġi a ombla soqneb.

⁴⁰ Tamo aiyel Jon aqa anjam qusib Yesus dauryeb qaji bei aqa ñam Andru. A Saimon Pita aqa was.

⁴¹ A Yesus uratosiq walwelosiq aqa was Saimon itosiq minjej, “Iga Mesaia unonum.” Ñam “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.”

⁴² Degsi minjsiqa Saimon osiq Yesus aqa areq osi gilej. Onaqa Yesus na Saimon unsiqa minjej, “Ni Saimon. Ni Jon aqa ħiri. Bunuqna ino ñam Sifas mermogñqab.” Ñam “Sifas” di Hibru anjam. Gago anjam, “Pita.” Aqa damu, “Meniġ.”

Yesus a Filip Nataniel wo nanġi metnjrej

⁴³ Olo nebeonaqa Yesus a Galili sawaq gilqa osiqa tamo bei aqa ñam Filip itosiq minjej, “Ni e daurbe.”

⁴⁴ Filip a Betsaida qure qaji. Di Andru Pita wo nango qure utru.

⁴⁵ Onaqa Filip a aisiqa tamo bei aqa ñam Nataniel itosiq minjej, “Ni au. Iga tamo a qa nami Moses marsiq dal anjamq di nengrenjey qaji a unonum. Qotei aqa medabu o qaji tamo nanġi dego a qa maroqnsib nengrenjoqneb. Tamo di Yesus Nasaret qure qaji. A Josep aqa ħiri.”

⁴⁶ Onaqa Nataniel na kamba Filip minjej, “Nasaret di qure kiñala. Di qure kobaquja sai. Tamo bole bei a qure dena brantqa kere kiyo?” Onaqa Filip na minjej, “Ni bosim tamo di unime.”

⁴⁷ Onaqa Nataniel a walwelosiq Yesus aqa areq beqnaqa unsiqa a qa marej, “Niŋgi uniy. Tamo di a Israel tamo bolequja. A gisaŋ anjam marosaieqnu.”

⁴⁸ Onaqa Nataniel na Yesus nenemyej, “Ni kiyersi e qa qalieonum?” Onaqa Yesus na kamba minjej, “Filip a ni metmosaisonaqa ni qura utruq di awesonamqa e ni numonum.”

⁴⁹ Onaqa Nataniel a Yesus aqa anjam di qusiqa minjej, “O Qalie Tamo Koba, ni degsi maronum deqa e poibqo, ni Qotei aqa Njiri. Ni Israel naŋgo Mandor Koba.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni qura utruq di awesonam e ni numonum e degsi ubtosim mermonumqa ni qusim ino areqalo e qa siŋgilatonum e? Di ijo siŋgila kiñala segi e babtonum. Bunuqna e ijo siŋgila kokba babtoqnit ni unoqnaqam.”

⁵¹ Osiqa naŋgi kalil minjrej, “Niŋgi quiy. E bole merŋwai. E segi Tamo Anġro. Deqa bunuqna laŋ waqamqa Qotei aqa laŋ anġro naŋgi ijo jejamuq na laŋ qureq oqoqnsib olo mandamq aiyoqrib niŋgi unjrqab.”

2

Tamo bei uña baŋ ojqa bati brantej

¹ Bati aiyel koboonaga Kana qure agi Galili sawaq di unu dia tamo bei uña baŋ ojqa bati brantej. Deqa tamo unġasari naŋgi koroosib iŋgi goiyeb. Anjam qarinyonab Yesus aqa ai a koro deq gilej.

² Yesus aqa anġro naŋgi ti dego metnjrnab koro deq gileb.

³ Koroosib inġi uyeqnaḅqa wain saiinjrnaqa Yesus aqa ai na minnej, “Naṅgi wain saiinjrġo.”

⁴ Onaqa Yesus na minnej, “Ai, di ino wau. Di ijo wau sai. Ijo wauqa bati brantosaiunu.”

⁵ Onaqa aqa ai na kaṅgal tamo naṅgi endegsi minjrej, “Yesus a anjam kiye mernġimqa di dauryiy.”

⁶ Tal dia ya nobu 6 kokba meniṅ na gereiyo qaji atelenonab soqneb. Juda naṅgi Qotei pailyqa oqnsib ya nobu dena ya tigoqnsib naṅgo baṅ ti jejamu ti yansoqneb. Deqa ya nobu di atelenonab soqneb. Ya nobu quja quja 100 lita.

⁷ Ariya Yesus na kaṅgal tamo naṅgi minjrej, “Ya nobu di maqteleniy.” Onaqa naṅgi ya nobuq di ya qamelenonab maqej.

⁸ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ya bei tigsib osi gilsib goiyo lanja a yiy.” Onaqa kaṅgal tamo naṅgi Yesus aqa anjam di dauryosib ya bei tigsib osi gilsib goiyo lanja a yeb.

⁹ Ya di Yesus na bulyonaq wain babej. Wain babonaqa goiyo lanja a uyo oneiyosiq marej, “Endi wain bolequja.” Wain di qabe na bej di a qaliesai. Kaṅgal tamo ya tigeḅ qaji naṅgi segi qalie. Onaqa goiyo lanja a na tamo uṅa baṅ ojeḅ qaji di metonaq aqa areq bonaq minnej,

¹⁰ “Bati gaigai tamo naṅgi inġi goiyoqnsib wain qaqaṭiṅ bole namo tamo naṅgi anainjreqnaḅ uyeqnaḅ. Uyeqnaḅ olo bunu wain qaqaṭiṅ bolesai di anainjreqnaḅ. Ariya ni degyosai. Ni wain qaqaṭiṅ bole tentosim namo wain qaqaṭiṅ bolesai anainjronum uyonub olo bunu wain qaqaṭiṅ bole anainjronum.”

¹¹ Yesus a Kana qureq di maŋwa di babtej. Kana qure agi Galili sawaq di unu. A nami maŋwa bei babtosaioqnej. Bati di qujai a na maŋwa babtqa utru atej. Maŋwa dena a na aqa segi űam koba ti aqa siŋgila koba ti boleq atej. Onaqa aqa aŋgro naŋgi maŋwa di unsibqa a qa naŋgo areqalo siŋgilateb.

¹² Ariya uŋa baŋ ojqa bati di koboonaqa Yesus aqa was naŋgi ti aqa aŋgro naŋgi ti aqa ai koba na Kana qure uratosib Kaperneam qureq gileb. Gilsib dia bati qudei soqneb.

Tamo naŋgi atra tal miligiq di iŋgi iŋgi qarinyoqneb

¹³ Qotei a nami Israel naŋgi Isip sawaq di padalqa laqnabqa naŋgi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomonaqa Yesus a Jerusalem aiyej.

¹⁴ Aisiq atra tal kobaquja miligiq gilej. Gilsiq a űam atej di tamo naŋgi na makau ti kaja ti binon ti qarinyeqnabqa tamo qudei na awaiyeqnab unjrej. Silali piloqneb qaji tamo naŋgi naŋgo awo jaramq di awesosib silali pileqnabqa naŋgi dego Yesus na unjrej.

¹⁵ Unjrseq raunga osiq dena toqon gereiyosiq ganinyoqnsiq naŋgi kalil naŋgo kaja ti naŋgo makau ti winjrnaqa atra tal uratosib jaraiyeb. Silali piloqneb qaji tamo naŋgi dego winjrseq naŋgo awo jaram bilbelyosiq silali bimblenjetnjrej.

¹⁶ Osiqa tamo naŋgi binon qarinyoqnsibqa dena silali oqneb qaji naŋgi endegsi minjrej, “Niŋgi binon di elenqosib jaraiyyi. Niŋgi na ijo Abu aqa tal endi iŋgi qarinyo tal bulyaib.”

17 Onaqa Yesus aqa angro nanqi aqa kumbra di unsibqa Qotei aqa anjam bei nenqrenq di so qaji deqa olo are qaleb. Agi nami endegsib nenqrenyeb, “O Abu, e ino tal qa tulan arearetbqo. Deqa e ino tal bole sqajqa sinqilaeqnum.”

18 Yesus na tamo nanqi di winjrnaqa Juda tamo kokba nanqi unsibqa deqa nenemyeb, “Ni manwa kiye babtım dena iga poigwas, ni Qotei aqa ñam na kumbra endi yeqnum?”

19 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninqi na atra tal kobaqıja endi konqrontıbqa bati qalub qa e olo tigeltqai.”

20 Onaqa nanqi na minjeb, “Atra tal endi gereiyeq nab wausau 46 koboej. Ni kiyaqa bati qalub qa olo tigeltqa maronum? Keresai.”

21 Yesus a atra tal qa marej di aqa segi jejamu sigitosıqa yawo anjam marej.

22 Deqa bunuqna a subq na tigelonaqa aqa angro nanqi aqa anjam deqa olo are qalsıbqa Qotei aqa anjam nami nenqrenyeb qaji deqa poinjrnaqa Yesus qa nanqo areqalo sinqilateb.

Yesus a tamo kalil nanqo kumbra qa qalie bole

23 Qotei a nami Israel nanqi Isip sawaq di padalqa laqnabqa nanqi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati brantonaqa Yesus a Jerusalem di sosıqa manwa babteqnaqa tamo unqsari tulan gargekoba nanqi unoqnsıb aqa ñam qa nanqo areqalo sinqilatoqneb.

24 Ariya Yesus a nanqi areinjrosai. A tamo kalil nanqi qa qalie bole.

²⁵ A powo bei qa truquosaieqnu. Deqa tamo bei na tamo nanji qa ubtosim Yesus minjaiq. A segi tamo nanjo areqalo qalie bole.

3

Nikodemus a qolo Yesus ombla anjam qaireb

¹ Jerusalem dia tamo bei soqnej aqa ñam Nikodemus. A Farisi tamo. A Juda nanjo gate bei.

² A qolo Yesus aqa areq bosiq a minnej, “O Qalie Tamo Koba, iga qalieonum, ni powo tamo bole. Ni Qotei aqaq na bem. Qotei a ni singila emosai qamu manwa ni yeqnum qaji di ni babtqa keresai qamu.”

³ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Tamo bei a angro mom bunuj bulosim nambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai. Deqa a Qotei unqa keresai.”

⁴ Onaqa Nikodemus na nenemyej, “Tamo a qeliqo di a kiyersim olo aqa ai miligiq aisim angro mom bulosim nambabqas?”

⁵ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E bole mermqai. Tamo bei a ya na ti Qotei aqa Mondor na ti angro mom bunuj bulosim nambabqasai di Qotei na a taqatosim aqa Mandor Koba sqasai.

⁶ Ningi nunjo ai abu nanjo jejamuq dena nambabeqnub deqa ningi mandam tamo unub. Ariya Qotei aqa Mondor na tamo bei nambabtqas di a mondor ti sqas.

⁷ E ni mermonum, ‘Ningi angro mom bunuj bulosib nambaboiy.’ Ni ijo anjam di qusim prugugetaim.

⁸ Jagwa a segi puyoqnsiqa sawa sawaq gileqnaqa ni aqa anjam ato queqnum. Ariya a qabe na

kiyo boqnsiq qabiteqnu di ni qaliesai. Tamo kalil Qotei aqa Mondor aqa siŋgila na angro mom bunuj bulosib ŋambabeqnub qaji naŋgi kere dego.”

⁹ Onaqa Nikodemus na olo Yesus nenemyej, “Kumbra di kiyersi brantqas?”

¹⁰ Onaqa Yesus na kamba minnej, “Ni Israel naŋgo qalie tamo koba. Ni kiyayaqa ijo anjam endeqa poimosai?

¹¹ E bole mermqai. Anjam iga qalieonum qaji deqa mareqnum. Kumbra iga uneqnum qaji deqa saeqnum. Ariya niŋgi gago anjam endi ojo-saieqnum.

¹² Endego e mandam qa anjam merngonumqa niŋgi qusib nuŋgo areqaloq di siŋgilatosai. Deqa e laŋ qure qa anjam dego merngit niŋgi kiyersib nuŋgo areqaloq di siŋgilatqab?

¹³ Tamo bei a laŋ qureq oqosai. E Tamo Angro e segi qujai laŋ qureq dena mandamq aiyem.

¹⁴ Nami Moses a wadaw sawaq di sosisiq a amal sigitosiq soqtosisiq gaintej. Dego kere e Tamo Angro soqtbosib gaintbqab.

¹⁵ Amqa tamo kalil e qa naŋgo areqalo siŋgilatqab qaji naŋgi ŋambile gaigai sqab.

¹⁶ “Qotei aqa Niri qujai unu. Qotei na tamo uŋgasari kalil mandamq endi unub qaji naŋgi tulaŋ qalaqalainrsiq deqa aqa segi Niri qujai di naŋgi enjrej. A endegsi are qalej, ‘Tamo uŋgasari naŋgi ijo Angro qa naŋgo areqalo siŋgilatqab di naŋgi padalqasai. Naŋgi ŋambile gaigai sqab.’ Qotei a degsi are qalsiq deqa aqa segi Niri qujai naŋgi enjrej.

¹⁷ Qotei a tamo uŋgasari mandamq endi unub

qaji nanngo une qa peginjrqa marsiq aqa Niri qarinyosai. A nanngi elenjam nanngi padalaib deqa osiq aqa Niri qarinyonaq mandamq aiyej.

¹⁸ Tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilateqñub qaji nanngi Qotei na peginjrqasai. Ariya tamo ungasari Yesus qa nanngo areqalo singilatosaieqñub qaji nanngi Qotei na peginjrqas. Di kiyaaqa? Nanngi aqa segi Niri qujai aqa ñam qa nanngo areqalo singilatosaieqñub deqa.

¹⁹ Qotei na tamo ungasari nanngi di peginjrqas di aqa utru agiende. Puloñ a mandamq ainaqa nanngi amburu qa arearetnjroqnej. Nanngi puloñ qa arearetnjrosaiqnej. Di kiyaaqa? Nanngi kumbra uge yoqñeb deqa.

²⁰ Tamo ungasari kalil kumbra uge yeqñub qaji nanngi puloñ jeuteqñub. Nanngo kumbra uge di puloñ na boleq ataim deqa nanngi puloñ aqaq bo-saieqñub.

²¹ Ariya tamo ungasari anjam bole dauryeqñub qaji nanngi puloñ aqaq beqñub. Boqñsib wau bole bole yeqñabqa tamo nanngi unoqñsib mareqñub, 'Bole, nanngi Qotei aqa singila na wau di yeqñub.' "

Jon yansnjro qaji a Yesus qa anjam palontoqnej

²² Bati bei Yesus aqa angoro nanngi ti walwelosib Judia sawaq gileb. Gilsib dia sosibqa Yesus na tamo ungasari nanngi yansnjroqnej.

²³ Jon yansnjro qaji a Ainon qureq di sosisqa a dego tamo ungasari nanngi yansnjroqnej. Ainon qure di Salim qure jojomq di unu. Dia ya koba soqnej deqa tamo ungasari nanngi Jon aqa areq beqñabqa a na yansnjroqnej.

²⁴ Herot na Jon tonto talq di waiyosaisoqnej deqa Jon a kumbra di yoqnej.

²⁵ Bati bei Jon aqa angro qudei nanği Juda tamo bei ti jejamu yanso kumbra qa anjam na qotoqneb.

²⁶ Osib nanği Jon aqa areq gilsib minjeb, “O Qalie Tamo, nami tamo ni ombila Jordan ya taqal beiq di sosibqa ni a qa anjam maroqnem qaji bini tamo unğasari kalil nanği aqa areq gileq nabqa a na yansjreqnu. Nanği inoq bosaieq nub.”

²⁷ Onaqa Jon na kamba minjrej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na iga inği bei egwasai di iga inği bei oqa keresai.

²⁸ Niği segi ijo anjam bei quoqneb. Agi e merngoqnem, ‘E Kristus sai. Qotei na e namoqna qarınbonaq e Kristus bqajqa gam gereiyetem.’

²⁹ Tamo unğa ban ojças qaji a segi na unğa di oças. Aqa was a lanğa qalaq di tigelesosimğa tamo unğa ban ojço qaji aqa anjam quoqnças. Qusimğa tulan areboleboleiyças. Dego kere e bini tulan areboleboleibço.

³⁰ Kristus aqa ñam tulan kobaças. Ijo ñam aguq aıças.” Jon na aqa angro nanği degsi minjrej.

³¹ Tamo lan qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na inği inği kalil tulan buñjrejunu. Mandam qaji tamo unğasari nanği mandam endeqa kumbra yoqnsib anjam mareqnub. Ariya tamo lan qureq di sosiqa dena mandamq aiyej qaji a na inği inği kalil tulan buñjrejunu.

³² Kumbra a uneqnu qaji a deqa saeqnu. Anjam a queqnu qaji di a na babtosiq mareqnu. Ariya mandam qaji tamo unğasari nanği aqa anjam di

ojosaieqñub.

³³ Tamo unğasari Yesus aqa anjam di ojeqñub qaji nanği a qa nanğo areqalo singilatoqñsib mareqñub, “Bole, Qotei a anjam bole qa utru.” Nanği degsib mareqñub.

³⁴ Tamo Qotei na qarinyej qaji a Qotei aqa anjam babtosiğ mareqñu. Di kiyaaqa? Qotei na aqa Mondor a torei yekritej deqa. A na aqa Mondor potosiğ tağal bei segi Yesus yosai.

³⁵ Abu na aqa segi Niri qalaqalaiyeqñu deqa a na inği inği kalil aqa bañq di atelenej.

³⁶ Tamo unğasari Qotei aqa Niri qa nanğo areqalo singilateqñub qaji nanği ñambile gaigai sqab. Ariya tamo unğasari Qotei aqa Niri aqa anjam dauryqa urateqñub qaji nanği ñambile itqasai. Qotei aqa minjin nanğoq di sqas.

4

Yesus a Samaria unğa bei wo anjam maroqñeb

¹⁻³ Farisi nanği endegsib queb, “Yesus a Jon bunyosiqa tamo unğasari tulañ gargekoba yansnjreqnaqa nanği a dauryeqñub. Jon a tamo gargekoba yansnjrosaijeqñu.” Farisi nanği degsib queb. Bole, Yesus a segi na tamo unğasari nanği yansnjrosaijeqñej. Aqa anğro nanği na yansnjroqñeb. Tamo Koba Yesus a qalieej, Farisi nanği degsib queb. Deqa a Judia sawa uratosiqa olo Galili sawaq gilej.

⁴ A gam dauryosiqa Samaria sawa amble potosiqa walwelosiğ gilej.

⁵ Gilsiq Samaria nanğo qure kiñala bei aqa ñam Sikar di brantej. Qure qalaq di mandam mutu bei

soqnej. Mandam mutu di Jekop a nami aqa ɳiri Josep yej.

⁶ Ya uyqajqa sub dia soqnej. Ya sub di Jekop a nami bogej qaji. Yesus a walwelosiq qanam jige seɳ bati 12 onaqa aqa jejamu asgiyonaqa aqaratqa osiqa ya sub qalaq di awoej.

⁷⁻⁸ Onaqa aqa aɳgro naɳgi iɳgi awaiyqa marsib qure miligiq aiyeb. Aiyeq nabqa Samaria uɳa bei a ya tugwajqa bej. Bonaqa Yesus na minjej, “Ya gamban tigsim e anaibe.”

⁹ Onaqa Samaria uɳa dena Yesus kamba minjej, “Ni Juda tamo. E Samaria uɳa. Deqa ni kiyafa e merbonum, ‘Ya gamban tigsim e anaibe?’” Uɳa na degsiqa Yesus minjej. Di kiyafa? Juda naɳgi Samaria naɳgi ti koba na anjam marosaieq nub.

¹⁰ Onaqa Yesus na uɳa di minjej, “Ni iɳgi bole Qotei na laɳa emqajqa di qalieosim qamu tamo ni na ya tigsim anaiyqajqa mermqo qaji a qa poimqo qamu ni e merbimqa ɳambile gaigai sqajqa ya anaimonum qamu.”

¹¹ Onaqa uɳa dena minjej, “O Tamo Koba, ni ya tugwajqa gamban saiqoji. Ya sub endi tulaɳ guma koba. Deqa ni qabe na ɳambile gaigai sqajqa ya di oqam?”

¹² Gago moma utru Jekop a nami ya sub endi bogsiqa gago moma naɳgi enjrej. A sub endena ya uyoqnej. Aqa aɳgro naɳgi ti aqa makau ti aqa kaja ti naɳgi dego sub endena ya uyoqneb. Ni na gago moma utru Jekop bunyqam kiyo?”

¹³ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Tamo naɳgi sub endena ya uyoqnqab di naɳgi olo bunu ya qarnjroqnqas.

14 Ariya e na tamo nan̄gi ya anainjr̄qai di nan̄gi bunu ya qar̄njrq̄asai. Ya e na anainjr̄qai di nan̄gi uyibqa nan̄go are miligiq di ya ani bul polyoqn̄-imqa nan̄gi n̄ambile gaigai sqab.”

15 Onaqa uña dena Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na ya di anaibimqa e olo ya qarboqn̄qasai. Amqa e olo bosiy sub endena ya tugoqn̄qasai.”

16 Onaqa Yesus na minjej, “Ni mati aisim ino gumbulun̄ metosim nin̄gi ombla endeq boiy.”

17 Onaqa uña na minjej, “E gumbulun̄ saiqoji.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni gumbulun̄ saiqoji di kere maronum.

18 Ni nami gumbulun̄ 5 osim uratnjrem. Ariya tamo ni bini ombla unum qaji di ino gumbulun̄ sai. Deqa ino anjam di bole.”

19 Onaqa uña dena minjej, “O Tamo Koba, ni anjam di ubtosim merbonum deqa e poibqo, ni Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.

20 Gago moma nan̄gi nami manaq endi ko-rooqnsib Qotei qa louoqneb. Ariya Juda nan̄gi mareq̄nub, ‘Qotei qa louqajqa sawa qujai agi Jerusalem.’ ”

21 Onaqa Yesus na olo minjej, “O uña, e ni anjam bei mermit ni qusim poimeme. Anjam agiende. Bati bei brantimqa manaq endi nin̄gi Abu qa louoqn̄qasai. Jerusalem dia dego nin̄gi Abu qa louoqn̄qasai.

22 Nin̄gi Samaria qaji. Deqa nin̄gi Abu qa loueq̄nub qaji a qa geregere poingosai. Ariya iga Juda qaji. Deqa iga Abu qa loueq̄num qaji a qa geregere poigeq̄nu. Di kiyaq̄a? Abu na tamo un̄gasari nan̄gi elen̄qajqa utru agi Juda iga segi.

²³ Ariya bati bei brantimqa tamo nanği Mondor na ti anjam bole na ti Abu qa louoqnqab. Osib nanġo lou dena nanği Abu qa bole louoqnqab. Yim Abu a nanği qa tulaŋ areboleboleiyqas. Bati di agi brantqo.

²⁴ Qotei a segi Mondor. Deqa tamo nanği Qotei qa louqa oqnsib Mondor na ti anjam bole na ti louoqnqab di nanği Qotei qa bole louoqnqab.”

²⁵ Onaqa uŋa dena Yesus minjej, “E qalie, Mesaia a bqas.” “Mesaia” di Hibru anjam. Gago anjam, “Kristus.” Osiqa Yesus minjej, “Mesaia a bosimqa Qotei aqa anjam kalil ubtosim mergekritqas.”

²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Mesaia agi e segi. Aqo ombla anjam mareqnum.”

²⁷ Yesus a uŋa degsi minjnaqa aqa anġro nanği olo qureq na bosibqa a uŋa de wo anjam mareq nab unsibqa tulaŋ prugugeteb. Ariya nanği Yesus nenemyosai, “Ni kiyaga uŋa de wo anjam mareq nub?” Degyosai.

²⁸ Onaqa uŋa dena aqa ya nobu uratosiqa olo qure miligiq aisiqa tamo uŋgasari nanği minjrej,

²⁹ “Niŋgi bosib tamo di uniy. E kumbra nami yoqnem qaji di a na ubtekritqo. Tamo di a Kristus kiyo?”

³⁰ Degsi minjrnaqa nanği qure uratosib Yesus unqajqa beb.

³¹ Beq nabqa Yesus aqa anġro nanği na minjeb, “O Qalie Tamo Koba, ni bosim iŋgi uye.”

³² Onaqa Yesus na minjrej, “Ijo iŋgi uyo bei unu di niŋgi qaliesai.”

³³ Onaqa aqa anġro nanği aqa anjam di qusibqa segi segi maroqneb, “Tamo bei na iŋgi bei osi bosiq

anaiyqo kiyo?”

³⁴ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei e qarinqbej qaji aqa areqalo e dauryosiy aqa wau kobotqai. Ijo ingi uyo bole agide.

³⁵ “Ningi mareqnub, ‘Bai qolqe koboeqnaqa ingi melieqnu.’ Ningi degsib mareqnub. Ariya e na ningi yawo anjam bei endegsi mernjwai. Ningi ingi wauq di njam atsib ingi meliosiq unu di unqab.

³⁶ Tamo ingi meli gentoqnsib koroiyeqnub qaji nanqi awai eqnub. Nanjo awai agi nanqi njambile gaigai sqab. Deqa tamo nanqi ingi yageqnub qaji ti tamo nanqi ingi meli genteqnub qaji ti koba na areboleboleinjraqas.

³⁷ Deqa anjam endi bole, ‘Tamo bei na ingi yagwas. Olo tamo bei na ingi meli gentqas.’

³⁸ E ningi qarinqonumqa gilsib wau ningi na wauosai qaji dena ingi elejeqnub. Tamo qudei nanqi nami waukobaeb. Ariya ningi laja gilsib ingi elejeqnub.”

³⁹ Uña dena Samaria tamo ungasari gargekoba qure dia soqneb qaji nanqi Yesus qa sainjrnaq qusibqa Yesus qa nanjo areqalo sinjilateb. Di kiyaaqa? Uña na minjrej, “Kumbra kalil e nami yoqnem qaji di tamo dena ubtekritqo.”

⁴⁰ Degsi minjrnaq qusibqa Yesus aqa areq bosib minjeb, “Ni gago qureq endi iga koba na sqom.” Degsi minjnabqa Yesus a bati aiyel nanjo qureq di soqnej.

⁴¹ Sosisqa Qotei aqa anjam palonteqnaqa tamo ungasari gargekoba nanqi aqa anjam quoqnsib poinjreqnaqa a qa nanjo areqalo sinjilatoqneb.

⁴² Deqa nanqi na uña di minjeb, “Ni Yesus

qa anjam mergonam qusim gago areqaloq di singilatem. Singilatosisonamqa a segi na olo anjam mergwo qusim turtosim gago areqalo a qa torei singilatonum. Osim deqa iga endegsi poigwo, ‘Bole, Yesus a na qujai tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi elenqas.’ ”

Yesus na Rom nanngo tamo gate aqa njiri boletej

⁴³ Onaqa bati aiyel koboonaqa Yesus a qure di uratosiqa walwelosiq Galili sawaq gilej.

⁴⁴ A segi nami endegsi marej, “Qotei aqa med-abu o qaji tamo bei aqa segi qure utruq gilsim anjam minjroqnqas di nanngi aqa anjam quietqa asginjrqas. Deqa a qure dia ñam saiqoji sqas.”

⁴⁵ Yesus a Galili sawaq di brantonaga tamo ungasari sawa dia soqneb qaji nanngi a qa tulan areboleboleinjrej. Di kiyaga? Nami Juda nanngo yori bati koba qa Yesus a Jerusalem dia manwa babteqnaq nanngi unoqneb deqa.

⁴⁶ Ariya Yesus a olo Kana qureq aiyej. Qure di agi Galili sawaq di unu. Qure dia nami Yesus a ya bulyonaqa wain babej. Aisiq di sonaqa Kaperneam qureq di Rom nanngo mandor aqa tamo gate bei aqa njiri makobaiyonaq neiesoqnej.

⁴⁷ Deqa tamo gate di Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di soqnej di qusiqa walwelosiq aqa areq aisiq pailyosiq minnej, “O Tamo Koba, ijo angro a moiqa laqnu. Deqa ni bosim a boletime.”

⁴⁸ Onaqa Yesus na tamo di minnej, “Ninggi ijo manwa bei nunngo namdamu na unqasai di ningi e qa nunngo areqalo singilatqasai.”

⁴⁹ Onaqa tamo dena olo Yesus minnej, “O Tamo Koba, ni boqumat. Ijo angro a moiyo uge.”

⁵⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Ni gile. Endego ino angro a boleqo nambile unu. A moiqasai.” Onaqa a Yesus aqa anjam di qusiqa bole qa marsiq gilej.

⁵¹ A gileqnaqa aqa kanjal tamo qudei nanji aqa talq dena bosib gamq di turosib minjeb, “Ino angro a boleosiq nambile unu.”

⁵² Onaqa a na nenemnjrej, “Sej bati gembu a boleqo?” Onaqa minjeb, “Ya qanam sej bosiq inji uyo bati tinjonaqa aqa jejamu kanjan koboonaqa a boleelj.”

⁵³ Degsi minjnabqa a qalieej, sej bati deqa tinjin Yesus na minjej, “Endego ino angro a boleqo nambile unu. A moiqasai.” A degsi qalieosiq deqa a Yesus qa aqa areqalo singilatej. Tamo kalil a ombla tal qujaiq di soqneb qaji nanji dego Yesus qa nanjo areqalo singilateb.

⁵⁴ Yesus a Judia sawa uratosiq bosiq Galili sawaq di sosiqa bati deqa a manwa di yej. A nami Galili sawaq di manwa bei yosaiqnej. Aqa manwa qujai nami yej qaji agi a ya bulyonaq wain babej.

5

Yesus a ma tamo bei boletej

¹ Bati bei Yesus a Juda nanjo yori bati koba unqa marsiqa Jerusalem aiyej.

² Jerusalem dia ya kuru bei soqnej. Ya kuru di kaja nanjo siranme qalaq di soqnej. Ya kuru di aqa ñam Betesda. Di Hibru anjam na mareqnub. Ya kuru areqsi jagwa oqajqa tal kiñilala 5 soqneb.

³ Tal dia tamo ma ti, tamo nam qandimo, tamo singa uge, tamo jejamu lainjro qaji tulan gargekoba soqneb. Nanji ya anñilqajqa tariñoqneb.

⁴ Bati qudei Tamo Koba aqa lan angro ya kuru miligiq aiyoqnsiqa ya enteqnaqa anjiloqnej. Ya anjiloqnimqa tamo a namo yaq aiqas qaji aqa ma koboqas. Utru deqa nanqi ya anjilqajqa tarinoqneb.

⁵ Ariya bati deqa tamo bei wausau 38 ma ti soqnej qaji a dia tarinoqnej.

⁶ Onaqa Yesus na tamo di neiesonaq unsiqa a bati olekoba ma de ti soqnej di qalieosiqa nenemyej, “Ni boleqajqa are unu e?”

⁷ Onaqa minjej, “O Tamo Koba, ya anjiloqnimqa tamo yai na e aqaryaibosim urur yaq osi aiqas? Tamo dego bei sosai. E aiqa yeqnam ma tamo qudei nanqi e bunboqnsib namo yaq aiyeqnuq.”

⁸ Onaqa Yesus na minjej, “Ni tigelosim ino sapera qoboiosim walwel.”

⁹ Degsi minjnaqa bati qujai deqa aqa jejamu boleonaqa a tigeloqujatosiq aqa sapera qoboiosiq walwelosiq gilej.

Bati di Juda nanqo yori bati.

¹⁰ Deqa Juda tamo kokba nanqi na tamo boleej qaji di unsib minjeb, “Bini yori bati. Iga wauqa getento. Deqa ni ino sapera qoboiosim.”

¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo e boletbqo qaji a na merbqo, ‘Ni ino sapera qoboiosim walwel.’”

¹² Degsi minjrnaqa nanqi na nenemyeb, “Tamo yai na ni mermqo, ‘Ni ino sapera qoboiosim walwel?’”

¹³ Onaqa a na minjrej, “Tamo e boletbqo qaji aqa ñam di e qaliesai.” A nanqi degsi minjrej. Di kiyaga? Tamo gargekoba sonab Yesus a nanqo ambleq na ulanej.

14 Onaqa nebeonaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiqqa tamo di itosiq minjej, “Ni que. E ni boletmonum deqa ni olo une bei ataim. Gulbe kobaquja bei ino jejamuq di olo branto uge.”

15 Onaqa tamo di aisiqa Juda tamo kokba nanği minjrej, “Tamo e boletbej qaji agi Yesus.”

16 Onaqa Juda tamo kokba nanği Yesus ugeugeiyqajqa maroqneb. Di kiyaaqa? A manwa di yori bati qa yoqnej deqa.

17 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo Abu a nami gaigai wauoqnej agi bini wauoqnsiq unu. Deqa e dego waueqnum.”

18 Onaqa Juda tamo kokba nanği Yesus aqa anjam di qusibqa nanği a qalib moiqaqqa torei siŋgilaoqneb. Di kiyaaqa? A yori bati segi gentosai. A dego marej, “Qotei a ijo Abu.” Aqa anjam dena a segi qa marej, “Aqo Qotei wo ombla kerekere.”

Yesus a Qotei aqa Niri

19 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernğwai. E Qotei aqa Niri. E ijo segi areqalo na kumbra bei yqa keresai. Kumbra ijo Abu na yeqnaq e uneqnum qaji di e dego yeqnum.

20 E ijo Abu aqa Niri. Deqa a na e qalaqalaiboqnsiqqa kumbra kalil a yeqnu qaji di e olo osorbeqnu. Bunuqna a kumbra tulaŋ siŋgila kokba dego osorboqnaqas. Yim ningi unsib tulaŋ prugwab.

21 Ijo Abu na tamo moreŋo qaji nanği olo nambile enjroqnsiqqa subq na tigeltnjreqnu. Deqa e Qotei aqa Niri e kamba dego ijo segi areqalo na tamo nanği nambile enjreqnum.

²² Ijo Abu na tamo nanngo une qa nanngi peginjro-saieqnu. Wau di a na e ebej. E Qotei aqa Niri deqa e na tamo nanngo une qa nanngi peginjreqnum.

²³ E wau di yeqnum. Di kiyaaqa? Tamo kalil nanngi ijo ñam soqtetboqnqajqa deqa. Agi nanngi ijo Abu aqa ñam soqteqnu dego kere. Tamo a ijo ñam soqtetbosaieqnu di a ijo Abu e qarinqbej qaji aqa ñam dego soqtosaieqnu.

²⁴ “E bole merngwai. Tamo a ijo anjam qusim ijo Abu e qarinqbej qaji a qa aqa areqalo singilatqas di a ñambile gaigai sqas. Deqa e aqa une qa pegiyqasai. A moiyo gam uratosim olo ñambile oqas.

²⁵ “E bole merngwai. E Qotei aqa Niri. Bati bei brantimqa tamo ungasari moreño qaji nanngi ijo kakro qusib ñambile oqab. Bati di agi brantqo.

²⁶ Ijo Abu a segi ñambile qa utru. E aqa Niri. A na e singila ebej deqa e dego ñambile qa utru.

²⁷ E Tamo Angro unum deqa ijo Abu na e singila ebej. Singila dena e na tamo ungasari nanngo une qa peginjreqnum.

²⁸ Ningi ijo anjam di qusib tulan prugaib. Bati bei brantimqa tamo ungasari kalil subq di unub qaji nanngi ijo kakro quqwab.

²⁹ Qusib olo sub uratosib tigelqab. Tamo ungasari kumbra bole bole yeqnu qaji nanngi tigelosib ñambile sqab. Tamo ungasari kumbra uge uge yeqnu qaji nanngi tigelabqa e na nanngi peginjrsiy padaltnjrqai.”

Tamo qudei na Yesus aqa ñam ubteqnu

³⁰ Osiqa Yesus a olo marej, “E ijo segi areqalo na wau bei yqa keresai. Ijo Abu na e anjam merbeq-naq quoqnsim tamo ungasari nanngi peginjreqnum.

E kumbra tıntıñ na nanğı pegınjreqnum. E ijo segi areqalo dauryosaieqnum. Ijo Abu e qarınbej qaji aqa areqalo dauryeqnum.

³¹ “E segi na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di tamo nanğı bole qa maraib.

³² Tamo bei unu agi Qotei. A dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiq mareqnu. E qalieonum, anjam a mareqnu qaji di bole.

³³ “Niñgi na tamo qudei qarınjnab Jon aqaq gilnabqa a anjam bole ubtosiq minjroqnej.

³⁴ Bole, mandam tamo bei na ijo kumbra ti ijo wau ti ubtqa keresai. Ariya Qotei na niñgi elenqajqa deqa e niñgi Jon qa merıgonum.

³⁵ Jon a ıam pulon bul sosisqa tamo unğasari nanğı suwantnjreqnaqa niñgi aqa suwanıoq di sokiñalayoqnsib areboleboleınıgoqnej.

³⁶ “Ijo anjam e ubtosim mareqnum qaji di anjam kobaquja. Anjam dena Jon aqa anjam tulan bunıejunu. Di kiyaqqa? Wau kalil ijo Abu na ebej qaji di e yeqnam tamo unğasari nanğı unoqnsib endegsi poinjreqnu, bole, ijo Abu na e qarınbonaq bem.

³⁷ Ijo Abu e qarınbej qaji a e qa anjam ubtosiq mareqnu. Ariya niñgi aqa kakro nami quosaioqneb. Aqa ulatamu dego niñgi nami unosaioqneb.

³⁸ Qotei aqa anjam dego nunıgo are miligiq di sosai. Tamo Qotei na qarınıyonaq mandamq aiyej qaji aqa anjam niñgi nunıgo areqaloq di sıngilatosaieqnum.

³⁹ “Bole, niñgi Qotei aqa anjam nengrenq di unu qaji di sisiyoqnsib peleiyeqnum. Niñgi are qaleqnum, anjam dena niñgi ıambile gaigai sqab. Ariya anjam di e ubtosiq mareqnu.

⁴⁰ Niŋgi kiyaaqa ɲambile oqajqa are qaloqnsib olo ijoq bɔajqa urateqnuɓ?

⁴¹ “E mandam tamo naŋgoq dena ñam koba os-aieqnum.

⁴² Ariya e niŋgi qa qalieonum. Nuŋgo are miligiq di niŋgi Qotei qalaqalaiyosaieqnuɓ.

⁴³ E ijo Abu aqa ñam na bonamqa niŋgi ijo anjam osai. Tamo bei aqa segi ñam na bɔas di niŋgi aqa anjam oqujatqab.

⁴⁴ Niŋgi nuŋgo segi was naŋgoq dena ñam koba oqajqa are qaleqnuɓ. Ariya niŋgi Qotei aqaq dena ñam koba oqajqa are qalosaieqnuɓ. Qotei agi a segi qujai Qotei bole. Niŋgi kumbra degyeqnuɓ deqa niŋgi kiyersib e qa nuŋgo areqalo siŋgilatqab? Di keresai.

⁴⁵ “E ijo Abu aqa ɲamdamuq di nuŋgo une qa mernɲwai edegaib. Nuŋgo une qa mernɲwajqa tamo qujai agi Moses. Niŋgi are qaleqnuɓ, Moses a na niŋgi aqaryaiŋwas. Di sai.

⁴⁶ Niŋgi Moses aqa anjam nuŋgo areqaloq di siŋgilateqnuɓ qamu ijo anjam dego nuŋgo areqaloq di siŋgilateqnuɓ qamu. Di kiyaaqa? Moses a nami e qa anjam nenɲrenɲej.

⁴⁷ Niŋgi Moses aqa anjam nami nenɲrenɲej qaji di nuŋgo areqaloq di siŋgilatosaieqnuɓ deqa niŋgi kiyersib ijo anjam dego nuŋgo areqaloq di siŋgilatqab? Di keresai.”

6

Yesus a tamo 5,000 naŋgi iŋgi anainɲrej

¹ Bati bei Yesus a Galili ya agu taqal beiq gilej. Ya agu di yuwal bul tulaŋ kobaquja. Ya agu di aqa ñam bei Taiberias ya agu.

² Yesus a tamo mainjro qaji nanŋoq di maŋwa babteqnaqa tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba nanŋi unoqneb. Deqa a ya agu taqal beiq gileqnaqa nanŋi a dauryosib giloqneb.

³ Bati di Yesus na aqa aŋgro nanŋi joqsiqa koba na manaq oqsibqa mana goge dia awesoqneb.

⁴ Qotei a nami Israel nanŋi Isip sawaq di padalqa laqnaqba nanŋi elenej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej.

⁵ Deqa Yesus a ñam atsiqa tamo uŋgasari tulaŋ gargekoba a dauryosib aqa areq beqnaqba unjrsiqa Filip nenemyej, “Iga qabe na inŋi awaiyosim tamo uŋgasari kalil di anainjronam kereqas?”

⁶ Filip a kamba Yesus kiyersi minjim quqwajqa deqa Yesus na laŋa nenemyej. Yesus a kumbra kiye yqas di a segi nami qalieej.

⁷ Onaqa Filip na kamba Yesus minnej, “Tamo uŋgasari nanŋi di tulaŋ gargekoba. Iga 200 kina osim dena inŋi awaiyosim inŋi kiñala kiñala anainjrqom di tulaŋ kereqasai.”

⁸ Onaqa Yesus aqa aŋgro bei Andru di Saimon Pita aqa was a na Yesus minnej,

⁹ “Aŋgro wala bei unu. A bem 5 qe kiñilala aiyel ojejunu. Inŋi di dego tamo uŋgasari gargekoba endi anainjrqom di tulaŋ kereqasai.”

¹⁰ Onaqa Yesus na aqa aŋgro nanŋi minjrej, “Niŋi na tamo uŋgasari kalil nanŋi minjribqa mandamq di awoeleneb.” Sawa dia ñiŋ koba soqnej deqa Yesus aqa aŋgro nanŋi na tamo

uŋgasari minjrnabqa kalil ñiŋq di awoeleneb. Tamo awoeleneb qaji sisiyeb 5,000.

¹¹ Awoonabqa Yesus na bem ti qe ti di osiqa Qotei pailyosiqa tamo uŋgasari awoeleneb qaji naŋgi jeisi anainjreqnaq uyoqneɓ. Uynab kalil menetnjrej.

¹² Menetnjrnaqa Yesus na aqa aŋgro naŋgi minjrej, “Niŋgi iŋgi oto kalil koroiyiy. Oto bei urataib.”

¹³ Degsi minjrnaqa naŋgi bem 5 aqa oto kalil tamo uŋgasari naŋgi urateleneb qaji di koroiyosib gumba kokba 12 di jignab maqelenej.

¹⁴ Onaqa tamo uŋgasari kalil naŋgi Yesus aqa maŋwa di unsib maroqneɓ, “Bole, Qotei aqa medabu o tamo nami Qotei na qarinyim mandamq aiqajqa marej qaji agi a di.”

¹⁵ Onaqa Yesus a naŋgo anjam di qusiqa endegsi qalieej, “Naŋgi bosib e ojsib e naŋgo Mandor Koba atqajqa are qaleqnub.” A degsi qalieosiq deqa a sawa di uratosiqa a segi manaq oqsiq di soqnej.

Yesus a ya baŋgaq na walwelej

¹⁶ Ariya bilaqtonaqa Yesus aqa aŋgro naŋgi alile aiyeb.

¹⁷ Alile aisib qobuŋ bei gogetosib qobuŋ suweiyosib gileb. Naŋgi mareb, “Iga ya agu taqal beiq gilsim Kaperneam qureq di tiryqom.” Naŋgi degsib marsib gileb. Qoloonaga Yesus a naŋgoq bosaisoqnej.

¹⁸ Naŋgi ya agu ambleq di gileqnabqa jagwa koba tigelosiqa ya korkortosiqa naŋgi pulutnjrej.

¹⁹ Naŋgi 5 o 6 kilomita oyoosib gileqnabqa Yesus a ya baŋgaq na walwelosiq naŋgi daurnjrsiq gilej.

Gilsiq qobuŋ jojomyonaqa ŋam ateb di a ya baŋgaq na walweloŋiq beqnaqa unsib ulakobaeb.

²⁰ Deqa a na minjrej, “Endi e beqnum. Ulaaib.”

²¹ Degsi minjrnaqa naŋgi areboleboleinjrnaqa a metonab qobuŋ gogetej. Onaqa qobuŋ a ururoŋiq sawa naŋgi gilqajqa mareb qaji di tiryej.

Tamo ungasari naŋgi Yesus qa ŋamoqneb

²² Nebeonaqa tamo ungasari qudei naŋgi ya agu taqal beiq di soqneb. Naŋgi qalie, ya bilaq qobuŋ qujai segi dia tiryosiŋ soqnej. Yesus aqa angro naŋgi qobuŋ di gogetosib gileb. Yesus a naŋgi koba na qobuŋ di gogetosai.

²³ Ariya tamo ungasari naŋgi alile di sonabqa qobuŋ qudei Taiberias qureq dena beb. Bosib sawa Tamo Koba Yesus a pailyosiŋ naŋgi iŋgi anainjrej qaji sawa jojomq di tiryeb.

²⁴ Yesus aqa angro naŋgi ti di sosai. Tamo ungasari naŋgi degsi unsibqa qobuŋ di gogetosib gilsib Kaperneam qureq di Yesus qa ŋamoqneb.

Yesus a segi ŋambile qa bem uyo bole

²⁵ Ariya naŋgi ya agu taqal beiq di Yesus itosib nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, ni seŋ bati gembu endeq bem?”

²⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merŋwai. E maŋwa babteqnam niŋgi unoqneb niŋgi deqa are qalsib e qa ŋamosai. E niŋgi bem anaingonam uynab menetŋej niŋgi deqa are qalsib e qa ŋameqneb.

²⁷ Jjamu qa iŋgi a koboqas. Niŋgi iŋgi deqa wauaib. ŋambile gaigai sqajqa iŋgi deqa niŋgi wauoqniy. Iŋgi di e na niŋgi anaingit uyqab. E Tamo Angro. Ijo Abu Qotei na e giltbej.”

²⁸ Onaqa nanği na kamba Yesus nenemyeb, “Iga Qotei aqa wau kiye yoqnqom?”

²⁹ Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei aqa wau agi mernğwai. Ningi tamo Qotei na qarinyej qaji a qa nunğo areqalo singilatiy. Tamo di agi e segi.”

³⁰⁻³¹ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusibqa olo nenemyeb, “Ni manwa kiye babtım iga unsım ni qa gago areqalo singilatqom? Nami gago moma nanği wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Agi Qotei aqa anjam bei endegsi unu, ‘Moses a lan qure qa bem tamo unğasari nanği anainjreqnaq uyoqneb.’ Deqa ni wau kiye yım iga unsım ni qa poigım gago areqalo ni qa singilatqom?”

³² Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernğwai. Bem Moses na tamo unğasari nanği anainjrej qaji di lan qure qa bem bolesai. Bem Ijo Abu na ningi anaingoqnqas qaji di lan qure qa bem bole.

³³ Bem di Qotei aqa segi bem. Bem di lan qureq dena mandamq aisiq tamo unğasari mandamq endi unub qaji nanği nambile enjreqnu.”

³⁴ Onaqa nanği na Yesus minjeb, “O Tamo Koba, bati gaigai bem di anaigoqne.”

³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi nambile qa bem uyo bole. Deqa tamo bei a ijoq bqas di a bunu mamyqasai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di a bunu ya qaryqasai dego.

³⁶ “Ningi nunğo nımdamu na e nubeqnub. Ariya ningi e qa nunğo areqalo singilatosaieqnub. E nami degsi mernğem.

³⁷ Ningi quiy. Tamo unğasari kalil Qotei na e ebej qaji nanği ijoq boqnqab. Tamo unğasari ijoq bqab qaji nanği di e na olo winjrqa keresai.

³⁸ E ijo segi areqalo dauryqajqa deqa e lan qure uratosim mandamq aiyosai. Abu e qarınbej qaji aqa areqalo dauryqajqa deqa e lan qure uratosim mandamq aiyem.

³⁹ Abu e qarınbej qaji aqa areqalo agiende. Tamo unğasari a na ebej qaji bei e uratit padalqasai. E nanğı kalil diño bati qa olo subq na tigelt-njrqi.

⁴⁰ Od, ijo Abu aqa areqalo agiende. Tamo unğasari kalil e nuboqnsib e qa nanğı areqalo sinğilateqñub qaji nanğı nambile gaigai sqab. Diño bati qa e na nanğı olo subq na tigelt-njrqi. E Qotei aqa Niri unum deqa e kumbra di yqai.”

⁴¹ Onaqa Juda nanğı Yesus aqa anjam di qusibqa nanğı a qa ugeosib yomuqñeb. Di kiyaca? A marej, “E segi bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji.”

⁴² Nanğı a qa yomuqñsib maroqñeb, “Tamo di Yesus. A Josep aqa niri. Aqa ai abu nanğı qa iga qalie bole. A kiyaca marqo, ‘E lan qure uratosim mandamq aiyem?’”

⁴³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niñgi e qa laña laña niriñoqñab.

⁴⁴ Tamo bei aqa segi areqalo na ijoq bqa keresai. Ijo Abu e qarınbej qaji a na tamo bei aqa are tigeltetim ijoq bqas. Yim diño bati qa e na olo subq na tigeltqi.

⁴⁵ Agi Qotei aqa medabu o qaji tamo nanğı nami anjam endegsib nengrenyeb, ‘Qotei na tamo kalil nanğı anjam plaltosim minjroqñqas.’ Anjam degsib nengrenyeb. Deqa tamo kalil ijo Abu aqa anjam quoqñsib a qa poinjreqñu qaji nanğı ijoq

boqnqab.

⁴⁶ “Tamo bei a ijo Abu aqa ulatamu unosai bole sai. E segi qujai ijo Abu aqa ulatamu unem. Agi e nami Qotei aqaq dena mandamq aiyem.

⁴⁷ E bole merngwai. Tamo a e qa aqa areqalo singilatqas di a nambile gaigai sqas.

⁴⁸ E segi nambile qa bem uyo bole.

⁴⁹ Nami nungo moma nanngi wadau sawaq di sosibqa bem uyoqneb. Bunuqna nanngi kalil morenekriteb.

⁵⁰ Ariya e segi qujai bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo ungasari nanngi bem di uyqab di nanngi morenqasai.

⁵¹ E segi nambile qa bem bole lan qure uratosim mandamq aiyem qaji. Tamo bei a bem di uyqas di a nambile gaigai sqas. Bem di agi ijo jejamu. E na tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanngi ijo jejamu anainjrit uyqab. Uysib nanngi nambile sqab.”

⁵² Onaqa Juda nanngi Yesus aqa anjam di qusib segi segi anjam na qotoqnsib maroqneb, “Tamo di a kiyersim aqa jejamu iga anaigim uyqom?”

⁵³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. E Tamo Anqro. Deqa ninngi ijo jejamu ti ijo len ti uyqasai di ninngi nambile sqasai.

⁵⁴ Tamo nanngi ijo jejamu ti ijo len ti uyqab di nanngi nambile gaigai sqab. Deqa diño bati qa e na nanngi olo subq na tigeltjrqai.

⁵⁵ Ijo jejamu di inngi uyo bole. Ijo len di ya uyo bole.

⁵⁶ Tamo nanngi ijo jejamu ti ijo len ti uyqab di nanngi e beterbesqab. E dego nanngi beternjresqai.

57 Ijo Abu n̄ambile unu qaji a na e qarinqbej deqa aqa siŋgila na e dego n̄ambile unum. Dego kere tamo nan̄gi ijo jejamu ti ijo leŋ ti uyqab di nan̄gi ijo siŋgila na n̄ambile sqab.

58 E segi bem bole laŋ qure uratosim mandamq aiyem qaji. Nuŋgo moma nan̄gi nami bem uyoqneq dego sai. Nan̄gi bem uyoqnsib olo moreŋoqneq. E segi bem uyo bole. Deqa tamo nan̄gi bem bole di uyqab di nan̄gi moreŋqasai. Nan̄gi n̄ambile gaigai sqab.”

59 Yesus a Kaperneam qureq Juda nan̄go Qotei tal miligiq di sosiqa Qotei aqa anjam di palontosiq tamo uŋgasari nan̄gi minjroqnej.

Yesus a segi n̄ambile gaigai sqajqa utru

60 Onaqa tamo uŋgasari Yesus dauryoqneq qaji nan̄gi aqa anjam di qusibqa nan̄gi gargekoba endegsib maroqneq, “Anjam di gulbe koba. Tamo yai nan̄gi anjam di poinjrqa kere?”

61 Degsib maroqnsib Yesus qa yomueqnabqa di qalieosiqa minjrej, “Ijo anjam dena nuŋgo areqalo ugetetŋwoqa niŋgi ijo ñam ulontonub e?”

62 E Tamo An̄gro. Qure e nami soqnem qaji deq olo oqoqnitqa niŋgi e nubsibqa kiyersib are qalqab?

63 Qotei aqa Mondor a segi na tamo uŋgasari nan̄gi n̄ambile enjreqnu. Nuŋgo jejamu na niŋgi aqaryain̄gwa keresai. Ijo anjam kalil e niŋgi merŋgeqnum qaji endi Mondor aqa anjam. Anjam dena niŋgi n̄ambile oqab.

64 Ariya niŋgi qudei e qa nuŋgo areqalo siŋgilatosai eqnub.” Yesus a nan̄gi degsi minjrej. Di kiyaaqa? Tamo yai nan̄gi a qa nan̄go areqalo

siŋgilatqasai di a nami qalieej. Bunuqna aqa aŋgro bei na a osim jeu tamo naŋgo baŋq di atqas di dego a nami qalieej.

⁶⁵ Osiqa minjrej, “Utru deqa e niŋgi mernŋgonum, ‘Qotei na tamo bei aqa are tigeltetqasai di a ijoq bqa keresai.’ ”

⁶⁶ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo unŋasari gargekoba a nami dauryoqneb qaji naŋgi a dau-ryqa uratosib jaraiyeb.

⁶⁷ Onaqa Yesus na aqa aŋgro 12 naŋgi nenemn- jrej, “Niŋgi dego e uratbosib jaraiqab e?”

⁶⁸ Onaqa Saimon Pita na minjej, “O Tamo Koba, iga ni uratmosim tamo yai aqaq gilqom? Tamo dego bei sosai. Ni segi qujai ŋambile gaigai sqajqa anjam mergeqnum.

⁶⁹ Iga ni qa gago areqalo siŋgilatosim endegsi qalieonum, Qotei aqa segi Tamo Bole a na nami giltej qaji agi ni qujai.”

⁷⁰ Onaqa Yesus na minjrej, “E segi na ijo aŋgro 12 niŋgi giltŋgem. Ariya nuŋgo ambleq di aŋgro bei a mondor uge ti unu.”

⁷¹ Yesus a Saimon Iskariot aqa ŋiri Judas a qa degsi marej. Yesus aqa aŋgro 12 naŋgi deqaji bei agi Judas. A na bunuqna Yesus osiq jeu tamo naŋgo baŋq di atej qaji.

7

Yesus a Jerusalem aiyej

¹ Bati bei Yesus a Judia sawaq di laqajqa uratosiq walwelosiq Galili sawaq di laqnej. Di kiyaaqa? Juda tamo kokba naŋgi a qalib moiqajqa maro- qneb deqa.

² Ariya Juda nanngo yori bati koba jojomej. Yori bati di aqa utru agiende. Juda nanngo moma nanngi nami jagwa oqajqa tal gereiyooqnsib osi laqneb.

³ Deqa Yesus aqa was nanngi na minjeb, “Ni Galili sawaq endi saim. Ni tigelosim Judia sawaq aiye. Aisim dia ino manwa babtoqnmqa ino angro nanngi unoqnaqab.

⁴ Ni ino manwa boleq atqajqa are soqnm ni uli na yaim. Ni tamo ungasari kalil nanngo namdamuq di yoqne.”

⁵ Yesus aqa was nanngi a qa nanngo areqalo singilatosai deqa nanngi deqsib misilin anjam minjeb.

⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ijo bati kereosaiunu. Ariya bati kalil di nunngo bati.

⁷ Mandam tamo nanngi ningi jeutngwa keresai. Ariya nanngi e jeutbeqnub. Di kiyaaqa? E nanngo kumbra uge uge babetnjreqnum deqa.

⁸ Ningi segi aisib yori bati di uniy. Ijo bati kereosai unu deqa e aiqasai.”

⁹ Yesus na aqa was nanngi degsi minjrsiqa a Galili sawaq di soqnej.

¹⁰ Ariya aqa was nanngi yori bati di unqajqa ainabqa a dego aiyej. A boleq di aiyosai. Tamo nanngi a unaib deqa a loumosiq aiyej.

¹¹ Yori bati di brantonaaqa Juda tamo kokba nanngi Yesus qa namoqneb. Namooqnsib maroqneb, “Yesus a qabi unu?”

¹² Onaqa tamo ungasari gargekoba nanngi segi segi niriñoqnsib anjam laña laña Yesus qa maroqneb. Qudei nanngi maroqneb, “Yesus a tamo bolequja.” Qudei nanngi maroqneb, “Sai. A na tamo

uᅇgasari naᅇgi gisa gisaᅇjreᅇnu.”

¹³ Naᅇgi deᅇsib maroᅇneᅇ. Ariya naᅇgi Juda tamo kokba naᅇgi ulainjrsib deᅇa naᅇgi Yesus qa boleᅇ di anjam marosaioᅇneᅇ.

¹⁴ Ariya yori bati gilsiq ambleᅇyonaqa Yesus a segi brantosiqa atra tal miligiq gilsiq dia tamo uᅇgasari naᅇgi Qotei aqa anjam palontosiq minjroᅇneᅇ.

¹⁵ Onaqa Juda tamo kokba naᅇgi Yesus aqa anjam di qusibqa naᅇgi tulaᅇ pruᅇuᅇgetosib segi segi maroᅇneᅇ, “Yesus aqa powo kobaᅇuja di ᅇabe na osiqa anjam mareᅇnu? A nami skul beiᅇ qilosai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam e mareᅇnum endi iᅇo anjam sai. Anjam endi iᅇo Abu e ᅇariᅇbeᅇ ᅇaji aqa anjam.

¹⁷ Tamo bei a Qotei aqa areᅇalo dauryᅇajᅇa are soᅇnimᅇa anjam e mareᅇnum ᅇaji endi aqa utru a gereᅇere poiᅇᅇas. Osim ᅇalieᅇas, iᅇo anjam endi Qotei aᅇaᅇ na beᅇ. E iᅇo segi areᅇalo na marosaieᅇnum. A deᅇsim ᅇalieᅇas.

¹⁸ Tamo bei aqa segi areᅇalo na anjam marᅇas di a aqa segi ᅇam soᅇtᅇa osim deᅇa anjam marᅇas. Ariya e Qotei aqa ᅇam soᅇtᅇa are ᅇaleᅇnum. Aᅇi a na e ᅇariᅇbeᅇ. Deᅇa e tamo bole. E gisaᅇ tamo sai.

¹⁹ “Nami Moses na niᅇgi dal anjam eᅇᅇeᅇ. Ariya niᅇgi dal anjam di dauryosaieᅇnub. Kiyaᅇa niᅇgi e lubsib moiᅇotbᅇa mareᅇnub?”

²⁰ Onaqa tamo uᅇgasari naᅇgi na kamba Yesus minjeb, “Mondor uᅇe inoᅇ di unu. Yai na ni lumsim moiᅇotmᅇa mareᅇnu?”

²¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E maᅇwa ᅇujai babtem deᅇa niᅇgi kalil pruᅇuᅇgeteᅇnub.

²² Ariya ningi are qaliy. Moses a ningi muluŋ engej deqa nuŋgo angro mel naŋgo muluŋ waiyqa bati bosiq yori bati tiŋtineqnu di ningi yori bati qa naŋgi muluŋ breinjreqnub. Bole, Moses a muluŋ qa utru sai. Nuŋgo moma naŋgi muluŋ qa utru.

²³ Ningi Moses aqa dal anjam dauryqa maroqnsib yori bati qa nuŋgo angro mel naŋgi muluŋ breinjreqnub. Ariya e yori bati qa tamo qujai aqa jejamu boletonamqa ningi unsibqa kiyaa e qa ŋiriŋeqnub?

²⁴ Ningi laŋa ŋamdamu na ijo kumbra tenemtaib. Geregere ijo kumbra tenemtosib bole qa maroqniy.”

Yesus a tamo yai?

²⁵ Bati deqa tamo uŋgasari qudei Jerusalem di soqneb qaji naŋgi segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyo Juda gate naŋgi na qalib moiqaajqa laqnub?

²⁶ Ningi uniy. A boleq di anjam palonteqnaqa naŋgi a anjam bei minjosaieqnub. Naŋgi qalie kiyo, a Kristus?

²⁷ Kristus a qabe na bqas di tamo bei a qalieqasai. Ariya tamo endi aqa qure utru di iga qalie bole.”

²⁸ Onaqa Yesus a atra tal miligiq di sosiqa a lelenosiqa Qotei aqa anjam palontosiq tamo uŋgasari naŋgi endegsi minjrej, “Ningi e qa qalie e? E qabe na bem di dego ningi qalie e? Ariya e ijo segi areqalo na bosai. Ijo Abu na e qarinqbonaq bem. Ijo Abu a segi anjam bole qa utru. Ningi a qa qaliesai.

29 E a qa qalie bole. E aqaq na bem. A na e qarınbej.”

30 Onaqa Juda tamo kokba nanđi Yesus aqa anjam di qusibqa nanđi a ojsib tonto talq di waiyqa maroqneb. Ariya a ojqa bati kereosaisoqnej deqa tamo bei na a ojosai.

31 Bati deqa tamo unđasari gargekoba nanđi Yesus qa nanđo areqalo singilatoqneb. Osib maroqneb, “Tamo endi a mańwa gargekoba babteqnu. Kristus a bosim tamo endi bunyqa keresai.”

Farisi nanđi Yesus ojqa mareb

32 Tamo unđasari nanđi Yesus qa anjam degsib mareqnab Farisi nanđi qusibqa atra tamo kokba ti koroosib qaja tamo qudei qarınjnrbab Yesus ojqa gileb.

33 Deqa Yesus a endegsi marej, “E nińgi koba na sokińalayosiy ijo Abu e qarınbej qaji aqaq olo oqwai.

34 Oqitqa nińgi e qa ńamqab e nubqasai. Qure e sqai di nińgi oqwa keresai.”

35 Onaqa Juda tamo kokba nanđi segi segi maroqneb, “Yesus a qabitimqa iga a unqasai? A Grik nanđo sawaq oqsim dia Juda tamo qudei ti sosib Grik nanđi anjam plaltosim minjroqnqas kiyo?

36 A marqo, ‘Nińgi e qa ńamqab di nińgi e nubqasai. Qure e sqai di nińgi oqwa keresai.’ Utru kiyaaqa a degsi marqo?”

Yesus a ńambile gaigai sqajqa ya qa marej

37 Ariya yori bati gilsiq koboqa laqnaqa yori kobaquja brantonaqa Yesus a tigelosiq leleńosiq marej, “Tamo bei a ya qaryimqa ijoq bosim ya uyem.

38 Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di aqa are miligiq na n̄ambile gaigai sqajqa ya oqoqnsim ya ani bul polyoqnqas. Nami Qotei aqa anjam degsib nen̄grenyeb unu.”

39 Yesus a ya qa marej di a Mondor Bole sig-itosiqa yawo anjam marej. A lañ qureq oqo-saisosiq deqa a ñam koba osaisoqnej. Deqa bati di tamo nan̄gi a qa nan̄go areqalo singilateb qaji nan̄gi Mondor Bole di osaisoqneb.

Tamo un̄gasari nan̄gi Yesus aqa anjam qusib poaiyeleb

40 Onaqa tamo un̄gasari qudei nan̄gi Yesus aqa anjam di qusib maroqneb, “Bole, Qotei aqa med-abu o tamo nami Qotei na qarinyim bqajqa marej qaji agi a endi.”

41 Onaqa qudei maroqneb, “Tamo endi a bole Kristus.” Onaqa qudei maroqneb, “Sai. Kristus a bqas di a Galili sawaq dena bqasai.

42 Kristus a Devit aqa leñ na n̄ambabosim aqa qure utru Betlehem dena bqas. Nami Qotei aqa anjam degsib nen̄grenyeb unu.”

43 Tamo un̄gasari nan̄gi degsib Yesus qa anjam tititosib n̄irin̄osib poaiyeleb.

44 Osib nan̄gi qudei Yesus ojqa mareb. Mareb di tamo bei na a ojosai.

Juda tamo kokba nan̄gi Yesus qa nan̄go areqalo singilatosa

45 Onaqa qaja tamo nan̄gi olo puluosib atra tamo kokba ti Farisi ti nan̄goq ainabqa minjreb, “Nin̄gi kiyaga Yesus ojsib osi bosai?”

46 Onaqa qaja tamo nan̄gi na kamba minjreb, “Iga Yesus aqa anjam quonum di anjam bolequja

maroqnaj. Tamo bei nami anjam deqaji maro-sai oqnej. Deqa iga a ojosai.”

⁴⁷ Onaqa Farisi nanği na minjreb, “Yesus a ninği dego gisaŋgwo e?”

⁴⁸ Ninği uniy. Juda gate bei Yesus qa aqa areqalo siŋgilatosai. Farisi tamo bei dego Yesus qa aqa areqalo siŋgilatosai. Sai bole sai.

⁴⁹ Ariya tamo uŋgasari laŋa laŋaj nanği dal anjam qaliesai deqa nanği Yesus qa nanġo areqalo siŋgilateqñub. Tamo uŋgasari nanği di Qotei na torei qoreinjrim padalqab.”

⁵⁰ Onaqa Juda gate Nikodemus agi nami Yesus aqaq gilsiq anjam minnej qaji a Farisi nanġo ambleq di tigelosiq a minjrej,

⁵¹ “Gago dal anjam kiyersi unu? Iga tamo bei laŋa ojsim aqa une qa pegiyqom e? Sai. Gago dal anjam degsi sosai. Iga mati aqa anjam qusim aqa kumbra geregere qalieqom.”

⁵² Onaqa Farisi nanği na kamba minjeb, “Ni dego Galili qaji tamo kiyo? Qotei aqa anjam nenġrenq di unu qaji di geregere peleiy e. Peleiyim endegsi poimqas, Qotei aqa medabu o qaji tamo bei a Galili sawaq dena bqasai.”

Uŋa bei une atej qaji a ojsib Yesus aqa areq osi beb

⁵³ Onaqa koro koboonaqa tamo uŋgasari kalil nanği jaraiyosibqa nanġo segi segi talq gilelenjeb.

8

¹ Ariya Yesus a Oliv manaq oqej.

² Nobqolo amburu a olo tigelosiq atra tal miligiq gilej. Gilsiq di sonaqa tamo uŋgasari kalil nanği

aqa areq beq nabq a awoosiqa Qotei aqa anjam palontosiq minjroqnej.

³ Ariya uña bei a tamo bei wo une ateq nab tamo qudei na uneb. Unsibq dal anjam qalie tamo nanği ti Farisi nanği ti minjrnab qusibq uña di ojsib osi bosib tamo unğasari nanğo nğamdamuq di tigelteb.

⁴ Osib Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, uña endi a tamo bei wo une ateq nab tamo qudei na unjronub.

⁵ Ni qalie, Moses a nami dal anjam endegsi nengrenyej, ‘Uña bei a tamo bei wo une atibq meniñ na a qalib moyem.’ Deqa ni kiyersi marqam?”

⁶ Nanği Yesus degsib nenemyeb. Di kiyaq? Nanği a laña are qametib a anjam bei grotimq qusib a ojqajq deqa. Onaq Yesus a kamba nanği anjam bei minjrosai. A mana qamsiq turuosiq bañ gei na mandamq di nengrenyoqnej.

⁷ Onaq nanği na olo anjam di Yesus nenemyonabq a tigelosiqa minjrej, “Nuñgo ambleq di tamo bei une saiqoji unu kiyo? Soqnimq niñgi na minjib a namo meniñ osim uña di qalem.”

⁸ Osiqa olo turuosiq mandamq di nengrenyoqnej.

⁹ Onaq nanği Yesus aqa anjam di qusibq segi segi oqedosib jaraiyeb. Tamo qeli nanği namoosib jaraiyonab qudei bunueb. Osib nanği kalil Yesus uratonab a segi soqnej. Uña di a Yesus aqa ulatamuq di tigelesoqnej.

¹⁰ Onaq Yesus a olo tigelosiqa uña di minjej, “Uña, tamo nanği qabitonub? Ni unime. Tamo bei na ino une qa olo ni merrosai.”

11 Onaqa uña dena Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, tamo bei na ijo une qa olo merbosai.” Onaqa Yesus na minjej, “E dego ino une qa mermqasai. Deqa ni gile. Olo une bei ataim.”

Yesus a pulonj bulosiq tamo nanji suwantnjre-qnu

12 Osiqa Yesus na tamo ungasari nanji olo endegsi minjrej, “E mandamq endi pulonj bul unum. Tamo a e daurbqas di a ambruq di walwelqasai. A suwanjoq di walweloqnsim nambile gaigai sqas.”

13 Onaqa Farisi nanji Yesus aqa anjam di qusib minjeb, “Ni segi ino kumbra ti ino wau ti ubtosim mareqnum. Deqa iga bole qa marqasai.”

14 Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosiy marqai di ninji bole qa marqa kere. Di kiyaaqa? E qabe na bem di e segi qalie bole. E puluosiy olo qabitqai di dego e qalie. Ariya e qabe na bem di ninji qaliesai. E puluosiy olo qabitqai di dego ninji qaliesai.

15 Ninji mandam qa kumbra na tamo nanji peginjreqnub. E tamo nanji peginjrosaieqnum.

16 Ariya e tamo nanji peginjrqai di e kumbra tintinj na peginjrqai. Di kiyaaqa? E segi na tamo nanji peginjrosaieqnum. Ijo Abu e qarinjbej qaji a ombla na tamo nanji peginjreqnum.

17 Nunjo dal anjam bei endegsib nenngrenyeb unu, “Tamo aiyel nanji anjam qujai marqab di nango anjam bole brantqas.”

18 Deqa e segi ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum. Ijo Abu e qarinjbej qaji a dego e ombla ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mareqnum.”

19 Onaqa Farisi nanği na Yesus nenemyeb, “Ino Abu a qabi unu?”

Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Ninği e qa qaliesai deqa ninği ijo Abu qa dego qaliesai. Ninği e qa qalie qamu ninği ijo Abu qa dego qalie qamu.”

20 Yesus a atra tal miligiq di sosisqa anjam degsi plaltosiq marej. A silali ato qaji warum jojomq di awesoqnej. Warum dia tamo nanği Qotei atraiy-oqnsibqa silali atoqneb. Yesus ojqa bati kereo-saisoqnej deqa tamo bei na a ojosai.

Yesus a marej, “Qure e oqwai di ninği oqwa keresai”

21 Onaqa Yesus na tamo unğasari nanği olo endegsi minjrej, “E ninği uratnğitqa ninği e qa njamqab e nubqasai. Ninği nunğo une ti sosib morenqab. Qure e oqwai di ninği oqwa keresai.”

22 Onaqa Juda nanği Yesus aqa anjam di qusi-bqa segi segi endegsib maroqneb, “Yesus a kiyaca marqo, ‘Qure e oqwai di ninği oqwa keresai’? A na aqa segi jejamu qalim moiğas kiyo?”

23 Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ninği mandam endena branteb. E lañ goge na bem. Ninği mandam qaji tamo. E mandam qaji tamo sai.

24 Deqa ninği e qa nunğo areqalo sinğilatiy. Osib poingem, e segi qujai gaigai degsi unum. Ninği degyqasai di ninği nunğo une ti sosib morenqab. Ağı e nami ninği degsi mernğonum.”

25 Onaqa nanği na Yesus nenemyeb, “Ni tamo yai?” Onaqa Yesus na minjrej, “E nami ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim mernğoqnsim ağı bini mernğeqnum.

²⁶ E anjam gargekoba merngsiy nungo une qa pegingwajqa ijo areqaloq di unu. Ariya ijo Abu e qarınbej qaji a anjam bole qa utru. Deqa anjam kalil a na merbeqnu qaji di e quoqnsim tamo ungasari mandamq endi unub qaji nanği minjrej.” Yesus a nanği degsi minjrej.

²⁷ Juda nanği qaliesai, Yesus a Abu qa nanği minjrej.

²⁸ Deqa a na olo minjrej, “Ninği e Tamo Angro soqtbosib gaintbibqa bati deqa ninği poingwas, e segi qujai gaigai degsi unum. Osib qalieqab, e ijo segi areqalo na kumbra bei yosaieqnum. Anjam kalil ijo Abu na merbeqnaq queqnum qaji di segi e mareqnum.

²⁹ Ijo Abu e qarınbej qaji a e ombla sosisqa taqbejunu. E gaigai kumbra kalil a tulan areareteqnu qaji di dauryeqnum. Deqa a na e uratbosaieqnu.”

³⁰ Yesus a anjam degsi marnaqa tamo ungasari nanği qusibqa nanği gargekoba a qa nanço areqalo singilateb.

Yesus na iga aqaryaigimqa gago une na iga taqatgwa keresai

³¹ Juda nanği Yesus qa nanço areqalo singilateb qaji nanği a na endegsi minjrej, “Ninği ijo anjam singila na dauryoqniy. Ninği degyqab di ninği ijo angro tıntın sqab.

³² Sosibqa ninği anjam bole geregere qalieqab. Yimqa anjam bole dena ninği aqaryaingimqa inği bei na ninği ojsim taqatngwa keresai.”

³³ Onaqa nanği na kamba minjeb, “Iga Abraham aqa moma. Iga nami tamo bei aqa kanğal tamo

sosai. Deqa ni kiyaaqa mergonum, ‘Ingi bei na ningi ojsim taqatngwa keresai?’”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole merngwai. Tamo kalil une yeqnub qaji nanqi une aqa kangal tamo bul unub.

³⁵ Kangal tamo nanqi laja wau tamo unub deqa nanqi abu saiqoji. Ariya angro nanqi abu ti unub deqa nanqi gaigai nanjo abu ombla sqab.

³⁶ E Qotei aqa Niri deqa e Abu ti unum. Deqa e na ningi aqaryaingitqa nunjo une na ningi ojsim taqatngwa keresai bole sai.

³⁷ “E qalie, ningi Abraham aqa moma unub. Ariya ijo anjam nunjo are miligiq di sosai. Utru deqa ningi e lubsib moyotbqa mareqnub.

³⁸ Kumbra kalil ijo Abu na e osorbeqnu qaji deqa e saeqnum. Ningi dego kumbra kalil nunjo abu na osorbeqnu qaji di dauryeqnub.”

³⁹ Onaqa Juda nanqi Yesus aqa anjam di qusibqa olo kamba minjeb, “Gago abu bole agi Abraham.” Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi Abraham aqa angro unub qamu kumbra Abraham a yoqnej qaji di ningi dego dauryeqnub qamu.

⁴⁰ Ariya ningi dauryosaieqnub. Anjam bole kalil Qotei na e merbeqnaq queqnum qaji di e ningi olo merngeqnam ningi e lubsib moyotbqa mareqnub. Abraham a kumbra deqaji yosaioqnej.

⁴¹ Ningi nunjo abu aqa kumbra dauryeqnub.” Onaqa nanqi na minjeb, “Gago ai nanqi laja laja laosib iga nambabtgosai. Gago Abu qujai agi Qotei.”

⁴² Onaqa Yesus na minjrej, “Qotei a nunjo Abu qamu ningi e qalaqalaibonub qamu. Di kiyaaqa?”

E Qotei aqaq na bem deqa. E ijo segi areqalo na bosai. Qotei na e qarınbonaq bem.

⁴³ “Kiyaqa niŋgi ijo anjam endi poiŋgosai? E mernɣwai. Niŋgi ijo anjam quqwa keresai deqa.

⁴⁴ Niŋgi nuŋgo abu Satan aqa angro sosib aqa areqalo dauryqajqa tulaŋ siŋilaeqnu. Satan a nami leŋ ojo tamo soqnej agi a bini degsi unu. A kumbra bole dauryosaieqnu. A kumbra bole dauryqajqa torei urateqnu. A gisaŋ tamo. A anjam marqas di a gisaŋ anjam segi marqas. A gisaŋ anjam qa utru. A gisaŋ anjam kalil qa abu.

⁴⁵ Ariya e anjam bole palonteqnam niŋgi ijo anjam nuŋgo areqaloq di siŋilatosaieqnu.

⁴⁶ Niŋgi ijo jejamuq di une qametbeqnu e? E anjam bole maritqa niŋgi kiyaaq ijo anjam nuŋgo areqaloq di siŋilatqasai?

⁴⁷ Tamo uŋgasari Qotei aqaq na beb qaji naŋgi aqa anjam queqnu. Niŋgi Qotei aqaq na bosai deqa niŋgi aqa anjam quosaieqnu.”

Yesus a segi qujai gaigai degsi unu

⁴⁸ Onaqa Juda naŋgi Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Iga bole maronum, ni Samaria qaji tamo. Mondor uge inoq di unu.”

⁴⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Mondor uge ijoq di sosai. E ijo Abu aqa ñam soqteqnam niŋgi na olo ijo ñam ugetetbeqnu.

⁵⁰ E ijo segi ñam soqtqa are qalosaieqnum. Ijo Abu a segi na ijo ñam soqtetbqa are qaleqnu. Agi a na qujai nuŋgo une qa niŋgi pegiŋgeqnu.

⁵¹ E bole mernɣwai. Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai. Sai bole sai.”

⁵² Onaqa Juda nanği na minjeb, “Endego iga qalionum, mondor uge inoq di unu. Abraham a moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanği dego moreñekriteb. Ariya ni maronum, ‘Tamo bei na ijo anjam qusim dauryqas di a moiqa keresai.’

⁵³ Ni gago moma utru Abraham bunyqam kiyo? A moiyej. Qotei aqa medabu o qaji tamo kalil nanği dego moreñeb. Deqa ni segi qa kiyersi marqam?”

⁵⁴ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E ijo segi ñam soqteqnum qamu e lanja soqteqnum qamu. Ariya ijo Abu na ijo ñam soqtetbeqnu. Agi niñgi a qa mareqñub, ‘A gago Qotei.’

⁵⁵ Niñgi a qa qaliesai. E segi a qa qalie. E a qa qaliesai degsi marqai di e niñgi bul gisan tamo sqai. E a qa qalieosim deqa agi aqa anjam dauryeqnum.

⁵⁶ “Nunjo moma utru Abraham a nami ijo bqa-jqa bati unqa marsiqa areboleboleiyonaq soqnej. A unsiqa tulan areboleboleiyej.”

⁵⁷ Onaqa Juda nanği Yesus aqa anjam di qusibqa minjeb, “Ino wausau 50 osaiunu. Ni Abraham unem e?”

⁵⁸ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E bole mernğwai. Abraham a ñambabosaisonaqa e segi qujai gaigai degsi unum.”

⁵⁹ Onaqa nanği Yesus aqa anjam di qusibqa minjin oqetnrnaqa meniñ elenosiñ Yesus meniñ na qalsib moiyoṭṭa yonab a loumosiq atra tal uratosiq ulañej.

9

Yesus a tamo ñam qandimo boletej

¹ Yesus a walwelosiq gilsiq gam qalaq di tamo bei ai miligiq na n̄am qandimo n̄ambabej qaji di awesonaq unej.

² Onaqa Yesus aqa aᅅgro naᅅgi na nenemyeb, “O Qalie Tamo Koba, yai aqa une na tamo di a n̄am qandimo n̄ambabej? Aqa segi une na kiyo aqa ai abu naᅅgo une na kiyo?”

³ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Tamo di aqa une na sai. Aqa ai abu naᅅgo une na sai dego. A n̄am qandimo n̄ambabej di aqa utru agiende. Qotei na a boletimqa tamo uᅅgasari naᅅgi Qotei aqa wau unsib aqa ñam soqtqab. ⁴ Sawa suwaᅅesoqnimqa ijo Abu e qarinyej qaji aqa wau yoqnqom. Ambrumqa tamo naᅅgi wauqa keresai.

⁵ E mandamq endi sosimqa e mandam endeqa puloᅅ bul unum.”

⁶ Yesus na aqa aᅅgro naᅅgi degsi minjr̄siqa mandamq di miselosiq aqa misel mandam ti ojnaq jagi bulonaq osiqa tamo di aqa n̄amdamuq di atej.

⁷ Atsiqa qarinyosiq minjej, “Ni gilsim ya bei ñam Siloam di yal.” “Siloam” di Hibuᅅ anjam. Aqa damu, “Qarinyqo.” Onaqa tamo di a gilsiq yalon-aqa n̄am poiyoᅅaqa sawa unej. Sawa unsiqa olo puluosi bej.

⁸ Bonaqa aqa qure qujai naᅅgi ti tamo naᅅgi a nami n̄am qandimo sosisqa silali qa n̄iln̄jroqnej qaji naᅅgi ti a unsibqa mareb, “Tamo nami silali qa n̄ilgoqnej qaji agiende kiyo?”

⁹ Onaqa tamo qudei naᅅgi mareb, “Od, agi a qujai.” Onaqa tamo qudei naᅅgi mareb, “A sai. Endi tamo bei. Aqa ulatamu tamo n̄am qandimo aqa ulatamu bul.” Onaqa a segi na minjrej, “Agi e

segi.”

¹⁰ Onaqa tamo ungasari nanği na nenemyeb, “Ni namdamu kiyersi poimqoqa sawa unonum?”

¹¹ Onaqa a na kamba minjrej, “Tamo bei aqa ñam Yesus a na jagi gereiyosiq ijo namdamuq di atsiqa merbqo, ‘Ni gilsim Siloam yaq di yal.’ Degsi merbqoqa e gilsim yalonumqa nam poibqoqa sawa unonum.”

¹² Onaqa tamo ungasari nanği na olo nenemyeb, “Tamo ni boletmqo qaji a qabi unu?” Onaqa a na minjrej, “A qabitqo kiyo di e qaliesai.”

¹³ Onaqa tamo ungasari nanği na tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di osib Farisi nanğoq osi gileb.

¹⁴ Bati Yesus na jagi gereiyosiq tamo di boletej di Juda nanğoq yori bati.

¹⁵ Deqa Farisi nanği na tamo di endegsib nenemyeb, “Ni namdamu kiyersi poimqoqa sawa unonum?” Onaqa a na minjrej, “Tamo bei aqa ñam Yesus a jagi misel ti bulyosiq ijo namdamuq di atqoqa e yalonum nam poibqoqa sawa unonum.”

¹⁶ Onaqa Farisi qudei nanği mareb, “Yesus a yori bati grotqo deqa iga qalieonum, Qotei na a qarinyosai.” Ariya Farisi qudei nanği mareb, “Sai. Une tamo a kiyersim manwa deqaji babtqas?” Farisi nanği anjam deqa niriñosib poaiyeleb.

¹⁷ Onaqa nanği na tamo di olo nenemyeb, “Yesus a ino namdamu boletqo deqa ni a qa kiyersi are qalonum?” Onaqa a na minjrej, “E are qalonum, a Qotei aqa medabu o qaji tamo bole.”

¹⁸ Tamo di a nami nam qandimo sosisqa olo nam poiyej deqa Juda tamo kokba nanği areqalo kobaiyeb. Osib aqa ai abu nanği metnjrnab beb.

19 Bonabqqa endegsib nenemnjreb, “Tamo endi nunngo angro e? A bole nam qandimo nambabej e? Boleamqa ningi na mergibqa iga quqwom. A kiyersi bini nam poiyoqqa sawa uneqnu?”

20 Onaqa aqa ai abu nanqi na kamba minjreb, “Di bole, a gago angro. A nam qandimo nambabej di iga qalie.

21 Ariya a kiyersi bini nam poiyoqqa sawa uneqnu di iga qaliesai. Tamo yai na aqa namdamu boletqo di dego iga qaliesai. A tamo boleqo. A segi nenemyibqa a segi na marqas.”

22 Aqa ai abu nanqi Juda tamo kokba nanqi ulainjrsib deqa anjam degsib minjreb. Juda tamo kokba nanqi nami maroqneb, “Tamo bei a marqas, ‘Yesus a bole Kristus,’ degsi marimqa tamo di iga taqal waiyonam a bunu olo Qotei tal miligiq gilqasai.”

23 Deqa nanqi aiyel Juda tamo kokba nanqi ulainjrsib minjreb, “A tamo boleqo. A segi nenemyiy.”

24 Onaqa tamo nami nam qandimyesoqnej qaji di Farisi nanqi na olo metonab bonaq minjeb, “Ni Qotei aqa nam soqtosim anjam bole merge. Iga qalieonum, Yesus a une tamo. Ni degsi merge.”

25 Onaqa a na kamba minjrej, “A une tamo kiyo sai kiyo di e qaliesai. Ariya e nami nam qandimo soqnem bini e olo nam poibqoqa sawa uneqnum di e qalieonum.”

26 Onaqa nanqi na olo nenemyeb, “Yesus a ni kiyermqo? A kiyersi ino namdamu boletqoqa ni sawa uneqnum?”

27 Onaqa a na kamba minjrej, “E nami merngonum ningi ijo anjam quetbosai. Kiyaqa

ololo merngit quqwab? Ningi dego Yesus aqa angro sqajqa are unu e?”

²⁸ Onaqa Farisi nanği na tamo di misilinyosib minjeb, “Ni Yesus aqa angro. Iga Moses aqa angro.

²⁹ Iga qalie, Qotei a bole Moses anjam minjoqnej. Ariya Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.”

³⁰ Onaqa tamo dena kamba minjrej, “E nungo anjam di quonum ugeibqo. Ningi mareqnuq, ‘Yesus a qabe na kiyo bej di iga qaliesai.’ Ariya Yesus a ijo namdamu boletqoqa e sawa uneqnum.

³¹ Iga qalie, tamo nanği une ateqnuq qaji nanği Qotei pailyqab di a nanço pailyo quqwasai. Ariya tamo nanği Qotei qa ulaoqnsib aqa areqalo dau-ryeqnuq qaji nanği pailyqab di a nanço pailyo quqwas.

³² Tamo ai miligiq na nam qandimo nambabo qaji di tamo bei na nami boletonaq iga quosaiqnem.

³³ Qotei na Yesus qarinyosai qamu a manwa bei babtqa keresai qamu.”

³⁴ Onaqa Farisi nanği na kamba minjeb, “Une aqa kumbra inoq di beterejunu. Ni une ti sosim nambabem agi bini ni degsi unum. Deqa ni Qotei aqa anjam iga mergaim.” Degsib minjsib a taqal waiyosib a olo Qotei tal miligiq gilqajqa saidyeb.

Farisi nanği tamo nam qandimo bul unub

³⁵ Farisi nanği na tamo di taqal waiyonab Yesus a di qusiq a qa namosiq itosiq nenemyej, “Ni Tamo Angro qa ino areqalo singilatonum e?”

³⁶ Onaqa a na kamba Yesus minjej, “O Tamo Koba, Tamo Angro di yai? Ni merbimqa e qusiy ijo areqalo a qa singilatqai.”

³⁷ Onaqa Yesus na minjej, “Ni na Tamo Anqro agi itonum. Endego aqo ombla anjam mareqnum.”

³⁸ Onaqa a na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba, e ni qa ijo areqalo siŋgilatonum.” A degsi Yesus minjsiqa aqa areq di siŋga pulutosiqa a biŋiyej.

³⁹ Onaqa Yesus a marej, “E tamo unqasari naŋgi peginjrqajqa deqa mandamq aiyem. Deqa tamo ŋam qandimo unub qaji naŋgi olo ŋamdamu bole atoqnqab. Tamo ŋamdamu bole ateqnub qaji naŋgi olo ŋam qandimnjresqas.”

⁴⁰ Onaqa Farisi qudei Yesus aqa jojomq di tigelesoqneb qaji naŋgi aqa anjam di qusib nenemyeb, “Iga dego ŋam qandimgejunu kiyo?”

⁴¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niŋgi ŋam qandimŋgejunu qamu niŋgi une saiqoji unub qamu. Ariya niŋgi mareqnub, ‘Iga ŋamdamu bole ateqnum.’ Dego di niŋgi une ti unub.”

10

Yesus a kaja naŋgo mandor bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E bole mernqwai. Tamo bei a kaja naŋgo jeŋ miligiq gilqa osimqa a siranmeq na gilqa uratosim qalaq na jeŋ prugosim miligiq gilqas di a bajiŋ tamo.

² Tamo a siranmeq na jeŋ miligiq gilqas di a kaja naŋgo mandor bole.

³ Deqa siranme taqato tamo na siran waqtetoqnim miligiq giloqnsim aqa segi kaja naŋgo ŋam metnjroqnqas. Metnjroqnim naŋgi aqa kakro qusib boqnib joqsim oqedoqnqas.

⁴ A na aqa segi kaja kalil nanği joqsım oqedoqn-sım a nanği qa namoosım giloqnımqa nanği aqa kakro qa poinjrim deqa nanği a dauryoqnqab.

⁵ Tamo lanaj bei na nanği metnjrqas di nanği aqa kakro qalieqasai deqa nanği a dauryqasai. Nanği a uratosib jaraiqab.”

⁶ Yesus na yawo anjam degsi minjrnaqa nanği qusib utru poinjrosai.

⁷ Deqa Yesus a damu ubtosıqa endegsi minjrej, “E bole merıgwai. Kaja nanği di ijo segi tamo unğasari nanği sigitnjrejunub. Jeı miligiq gilqajqa siranme agi e segi.

⁸ Anjam plalto tamo kalil e bosaisonam nami beb qaji nanği bajın tamo bul. Deqa kaja nanği nanço medabu dauryosaiqne.

⁹ E segi siranme. Tamo unğasari nanği ijoq na jeı miligiq giloqnqab di Qotei na nanği elenqas. Amqa nanği miligiq gile oqede oqnsib inçi bole uyoqnqab.

¹⁰ “Ninçi qalie, bajın tamo nanği kaja bajınosib ugeugeinjsib ñumqajqa deqa beqnub. Ariya e degyqa bosai. E na kaja nanği ñambile enjritqa nanği ñambile tulan boledamu oqajqa e deqa bem.

¹¹ E kaja nanço mandor bole. Mandor bole aqa kumbra agiende. A kaja nanği aqaryainjrqa marsımqa aqa segi ñambile uratosım moıqas.

¹² Ariya tamo lanaj aqa kumbra degosai. A silali qa segi wauqas deqa a kaja nanği geregere taqatnjrqasai. A kaja nanço mandor bolesai. Kaja nanği aqa sai. Deqa baun juwan bamqa unsım kaja nanği uratnjrsım ulanqas. Yımqa baun juwan na kaja qudei ñumım kalil segisegiosib jaraiqab.

¹³ A silali qa segi wauqas deqa a kaja nanği geregere taqatnjrqasai. A kaja nanği qa are qalo-sai. Baun juwan bamqa a kaja nanği uratnjrsim ulanqas.

¹⁴ “E kaja nanğo mandor bole. E ijo segi kaja nanği qa qalie bole. Ijo segi kaja nanği e qa dego qalie bole.

¹⁵ Ijo Abu a e qa qalie bole. E ijo Abu qa qalie bole. Dego kere e ijo segi kaja nanği qa qalie bole. Nanği dego e qa qalie bole. Deqa e na ijo kaja nanği aqaryainjrqa marsiy ijo segi nambile uratosiy moiçai.

¹⁶ Ijo kaja qudei dego jeñ oqeq di unub. Nanği jeñ miligiq di sosai. Deqa e nanği dego joqsiy bosiy ijo kaja jeñ miligiq di unub qaji nanği ti turtnjrsiy jeñ qujaiq di breinjrit nanği mandor qujai ti sqab. Sosib ijo medabu quoqnqab.

¹⁷ Ijo Abu na e tulan qalaqalaibeçnu. Di kiyaaqa? E ijo segi nambile uratosiy moisiy olo subq na tigelçai.

¹⁸ Tamo bei na ijo nambile yaibqa keresai. E ijo segi areqalo na ijo nambile uratosiy moiçai. E singila ti unum deqa e na ijo nambile uratqa kere. Osiy olo ijo nambile oqa kere. Ijo Abu a nami merbej, ‘Ni degye.’ Deqa e degyçai.”

¹⁹ Onaqa Juda nanği Yesus aqa anjam deqa niriçosib poaiyeleb.

²⁰ Osib nanği gargekoba endegsib maroqneç, “Yesus a mondor uge ti unu deqa a tulan nanariço. Kiyaaça nınği aqa anjam queteçnub?”

²¹ Onaça nanği qudei maroqneç, “Tamo a mondor uge ti sqas di a anjam bole deçaji marça kere-

sai. Mondor uge na tamo ñam qandimo boletqa kere e? Sai.”

Juda tamo kokba nanġi Yesus qa minjin oqetnjrej

²² Nami Juda nanġo moma nanġi atra tal bunuj siran waqteb. Deqa olo are qalqajqa yori bati Jerusalem dia brantej. Bati di ulili aiqa bati.

²³ Onaqa Yesus a atra tal miligiq gilsiqqa tal me ñam Solomon dia walweloqnej.

²⁴ Walweleqnaqa Juda tamo kokba nanġi aqa areq di koroosib minjeb, “Bati gembub koboamqa ni na ino kumbra ti ino wau ti ubtosim geregere mergwam? Ni Kristus amqa geregere merge.”

²⁵ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “E nami ninġi mernġem, ‘E Kristus.’ Mernġonam ninġi qunab ugeinġej. Wau kalil e ijo Abu aqa ñam na yeqnum qaji di ninġi geregere tenemtoqniy. Tenemtosib endegsi poinġwas, bole, e Qotei aqa Niri.

²⁶ Ninġi ijo kaja sai deqa ninġi e qa nunġo areqalo singilatosaieqnu.

²⁷ Ijo kaja nanġi ijo medabu queqnu. E nanġi qa qalie bole. Nanġi e daurbeqnu.

²⁸ E nanġi ñambile enjreqnum deqa nanġi ñambile gaigai sqab. Nanġi padalqasai. Sai bole sai. Tamo bei na nanġi ijo banq dena yaibqa keresai.

²⁹ Ijo Abu na nanġi e ebej. A segi qujai inġi inġi kalil tulan bunġnjrejunu. Deqa tamo bei na ijo kaja nanġi ijo Abu aqa banq dena yayyqa keresai bole sai.

³⁰ Aqo ijo Abu wo tamo qujai.”

³¹ Onaqa Juda tamo kokba nanġi Yesus aqa anjam di qusibqa nanġi a qalib moiqaajqa marsib meniñ elenġeb.

³² Osib Yesus qalqa laqna b endegsi minjrej, “E na Abu aqa wau bole gargekoba niŋgi os-orŋgoqnem. Wau bole kiye qa niŋgi e lubsib moiyo-tbqa meniŋ elenonub?”

³³ Onaqa Juda tamo kokba naŋgi na kamba endegsib minjreb, “Wau bole bei qa iga ni meniŋ na lumqasai. Ni Qotei misilinjonum deqa lumqom. Agi ni segi qa maronum, ni Qotei. Ni degsi maraim. Ni mandam tamo. Deqa ni lumqom.”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba naŋgi minjrej, “Nunŋo dal anjam bei nami endegsib nenŋrenyeb, ‘E niŋgi mernjonum, “Niŋgi qotei.” ’

³⁵ Agi Qotei na tamo qudei naŋgi minjrej, ‘Niŋgi qotei.’ A na naŋgi degsi minjrej. Niŋgi qalie, iga Qotei aqa nenŋrej bei gentqa keresai.

³⁶ Abu a segi na e giltbosiqqa qarinqbonaq mandamq aiyem deqa e maronum, ‘E Qotei aqa Niri.’ E degsi maronum deqa niŋgi kiyafa merbonub, ‘Ni Qotei misilinjonum’?

³⁷ “E ijo Abu aqa wau yosaiotqa niŋgi ijo anjam quetbaib.

³⁸ Ariya e Abu aqa wau yitqa niŋgi ijo anjam quib ugeingim olo ijo wau unsib dena geregere poingem, bole, Abu na e beterbessonaqa e kamba Abu beteryejunum.”

³⁹ Onaqa naŋgi Yesus aqa anjam di qusib a ojqa yonab a naŋgi qa loumosiq ulanej.

⁴⁰ Ulanosiqqa olo Jordan ya taqal beiq gilej. Gilsiqqa Jon na nami tamo ungasari naŋgi yansnjro-qnej qaji sawaq di soqnej.

⁴¹ Sonaqa tamo ungasari gargekoba naŋgi aqaq giloqnsib segi segi maroqneb, “Jon a manwa bei

babtosaioqnej. Ariya anjam kalil Jon a Yesus qa maroqnej qaji di bole.”

⁴² Nanği degsib maroqneḅ deqa Yesus a sawa dia sonaqa tamo uḅgasari gargekoba nanği a qa nanęo areqalo siᅅgilateḅ.

11

Lasarus a makobaiyosiq moiyej

¹ Tamo bei aqa ñam Lasarus a maiyej. Lasarus aqa qure utru Betani. Qure di Maria aqa jaja Marta wo nanęo qure utru.

² Maria aᅇi bunuqna Tamo Koba Yesus aqa siᅅgaq di gorenę bilentosiq aqa gate baᅅga na piyej qaji a di. Aqa jaja Lasarus a maiyej.

³ Deqa Maria Marta wo nanği na tamo qudei qarinqrnab Yesus aqaq gilsib minjeb, “O Tamo Koba, tamo ni tulaᅅ qalaqalaiyeqnum qaji a maiyqo.”

⁴ Onaqa Yesus a nanęo anjam di qusiqa minjrej, “Ma di moiqajqa ma sai. A maiyqo di aqa utru aᅇiende. Qotei aqa siᅅgila boleq dimqa tamo uᅅgasari nanği unsib Qotei aqa ñam soqtqajqa deqa a ma di oqo. E Qotei aqa Niri dego ñam koba oqai.”

⁵ Yesus a Marta aqa jaja Maria wo nanği aiyel qalaqalainjrej. A Lasarus dego qalaqalaiyej.

⁶ Lasarus a maiyej anjam di qusiqa quosaibulosiq a sawa a soqnej qaji dia bati aiyel olo soqnej.

⁷ Sosiqa aqa anęro nanği minjrej, “Iga olo Judia sawaq aiqom.”

⁸ Onaqa nanği na Yesus minjeb, “O Qalie Tamo Koba, nami yala Juda nanği meniᅅ na ni lumqa mareḅ. Di ni olo deq aiqam e?”

⁹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Senj oqsiq qanam jigeqo sawa suwanqo. Deqa tamo nanji walwelqa kere. Manjalqasai.

¹⁰ Ariya senj aisiq qoloqo sawa ambruqo. Deqa tamo nanji walwelqa keresai. Manjalqab.”

¹¹ Yesus a anjam degsi marsiqa olo minjrej, “Gago was Lasarus a ñeiejunu. E aisiy dudumyqai.”

¹² Onaqa Yesus aqa angro nanji aqa anjam di qusibqa minjeb, “O Tamo Koba, a ñeiejunu degam aqa ma saiqas.”

¹³ Nanji Lasarus a bole ñeiejunu edegeb. Di sai. A bole moiyej. Yesus a Lasarus aqa moiyo sigitosiqa ñeio qa marej.

¹⁴ Deqa a na ubtosiq minjrej, “Lasarus a bole moiyej.

¹⁵ Ninji ijo singila unsib e qa nunjo areqalo singilatqajqa deqa e aqaq aiyosaisonam a moiyej. E ninji qa are qalsim kumbra degyem. E ijo kumbra deqa areboleboleibeqnu. Ninji tigelab iga Lasarus aqaq aiqom.”

¹⁶ Onaqa Tomas aqa ñam bei Didimus a na Yesus aqa angro qudei nanji minjrej, “Unqum. Iga kalil aisim Yesus a koba na moiqom.”

Yesus a marej, “E segi subq na tigelo qa utru”

¹⁷ Onaqa Yesus aqa angro nanji koba na aisib Betani qure jojomyosib anjam endegsib queb, “Lasarus a nami moiyej subq ateb. Bati qolqe koboqo.”

¹⁸ Betani qure di Jerusalem jomom. Kilomita qalub.

19 Deqa Juda tamo unğasari gargekoba naŋgi Betani qureq bosib Marta Maria wo naŋgo jaja moiyej deqa are latetnırqajqa koroosib soqneb.

20 Onaqa Marta a anjam endegsi quej, “Yesus a beqnu.” A degsi qusiqa walwelosiqa gamq di Yesus turqajqa gilej. Maria a talq di awesoqnej.

21 Marta a gilsiq gamq di Yesus turosiq minjej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moiyoŋai qamu.

22 E qalieonum, ni inği kiye qa Qotei pailyqam a ni emqas.”

23 Onaqa Yesus na Marta minjej, “Ino jaja a olo subq na tigelqas.”

24 Onaqa Marta na kamba minjej, “E qalie, diŋo bati qa tamo unğasari kalil naŋgi subq na tigelabqa ijo jaja dego ombla tigelqab.”

25 Onaqa Yesus na minjej, “E segi subq na tigelo qa utru. E segi ŋambile sqajqa utru. Tamo a e qa aqa areqalo siŋgilatosim moiqas di unğum. A ŋambile sqas.

26 Tamo kalil ŋambile sosib e qa naŋgo areqalo siŋgilateqnub qaji naŋgi olo bunu moiqasai. O Marta, ni ijo anjam di qusim ino areqaloq di siŋgilatonum e?”

27 Onaqa Marta na Yesus minjej, “Od, Tamo Koba. E qalieonum, ni Kristus, Qotei aqa Niri. Ni qujai Qotei na qariŋmonaqa mandamq aiyem qaji. Deqa e ni qa ijo areqalo siŋgilatonum.”

Yesus a Lasarus qa are ugeiyonaqa akamej

28 Marta a anjam degsi marsiqa olo puluosi aisiq aqa jaja Maria metonaq aqa areq bonaq ombla

sasalosibqa minjej, “Qalie Tamo Koba a bqo. A ni qa marqo.”

²⁹ Onaqa Maria a Marta aqa anjam di qusiqa tigeloqujatosiq Yesus unqa gilej.

³⁰ Yesus a qure miligiq aiyosaisoqnej. A Marta wo anjam mareb qaji sawaq di soqnej.

³¹ Sonaqa Juda tamo ungasari talq di Maria are latetoqneb qaji nanqi Maria a tigeloqujatosiq tal uratosiq gileqnaqa unsib are qaleb, “A Lasarus aqa subq di akamtqajqa gileqnu kiyo.” Nanqi degsib are qalsib tigelosib Maria dauryosib gileb.

³² Maria a gilsiq Yesus soqnej qaji sawaq di brantosiqa Yesus unsiqa aqa areq di sinqa pulutosiqa minjej, “O Tamo Koba, ni nami endi so qamu ijo jaja a moi Yosai qamu.”

³³ Onaqa Yesus a Juda tamo ungasari Maria dauryosib beb qaji nanqi Maria ombla akamoqneb di unsiqa nanqi qa are gulbeyonaqa nenemnjrej,

³⁴ “Ninqi Lasarus qabia subq ateb?” Onaqa nanqi na minjeb, “O Tamo Koba, ni bosim aqa sub une.”

³⁵ Degsi minjnabqa Yesus a dego akamej.

³⁶ A akamonaqa Juda nanqi di unsibqa mareb, “Ninqi uniy. Yesus a Lasarus tulan qalaqalaiyoqnej deqa akamqo.”

³⁷ Onaqa nanqi qudei Yesus qa yomuosib mareb, “Yesus a nami tamo nam qandimo boletej. A kiyaga Lasarus boletosai? Yim a moi qasai.”

Yesus a Lasarus subq na tigeltej

³⁸ Onaqa Yesus a nanqi yomu anjam di qusiqa are gulbeyonaqa walwelosiq Lasarus aqa subq

gilej. Sub di mana miligiq di bogeb. Lasarus nami subq atsib meniñ kobaquja na sub me getenteb.

³⁹ Deqa Yesus na tamo qudei minjrej, “Ningi meniñ kobaquja di taqal atiy.” Onaqa tamo moiyej qaji aqa jaja Marta na Yesus minjej, “O Tamo Koba, a nami moiyej bati qolqe gilqo. Iga meniñ taqal atqom di aqa qusa quleqwas.”

⁴⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E nami mermonum, ni e qa ino areqalo sinjilatqam di ni Qotei aqa sinjila unqam.”

⁴¹ Degsi minjnaqa nanği meniñ kobaquja di taqal atnabqa Yesus a lañ goge tarosiqqa Qotei endegsi pailyej, “O Abu, ni ijo pail endi quonum deqa e ni qa tulañ areboleboleibqo.

⁴² E qalieonum, ni gaigai ijo pail queqnum. Ariya tamo unğasari ijo areq endi tigelejunub qaji nanği e qa nanço areqalo sinjilatqajqa deqa e ni pailmonum. Yim nanği qalieqab, ni na e qarınbonam bem.”

⁴³ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaqa a tulañ maosiq marej, “O Lasarus, ni subq dena tigelosim au.”

⁴⁴ Degsi marnaqa tamo moiyej qaji a subq dena tigelosiq oqedej. Aqa singa ti bañ ti ulatamu ti nami gara na dalaeb. Deqa Yesus na minjrej, “Aqa gara di pamblonyib walwelosim gilem.”

Juda tamo kokba nanği koroosib Yesus qalib moiqajqa maroqneb

⁴⁵ Bati deqa Juda tamo unğasari Maria aqa are latetqa beb qaji nanği Yesus aqa mañwa di unsibqa nanği gargekoba Yesus qa nanço areqalo sinjilateb.

46 Ariya nan̄gi qudei tigelosib Farisi nan̄goq gilsib kumbra Yesus yej qaji deqa sainjreb.

47 Sainjrnab qusibqa atra tamo kokba ti Juda tamo kokba ti metnjrnab nan̄go areq bosib koba na koroosib mareb, “Iga kiyerqom? Yesus a man̄wa gargekoba yelen̄eqnu.

48 Iga a uratonam degsi kumbra yoqn̄qas di tamo un̄gasari kalil nan̄gi a qa nan̄go areqalo sin̄gilatqab. Yim Rom nan̄gi bosib gago atra tal niñaqyosib iga dego kobotgwab.”

49 Wausau deqa tamo bei aqa ñam Kaiafas a Juda nan̄go atra tamo gate soqnej. Deqa a nan̄go ambleq di tigelosiq minjrej, “Niñgi tulan̄ nanari-onub. Anjam laña laña mareqnub.

50 Niñgi are qaliy. Tamo qujai a tamo un̄gasari kalil nan̄gi qa moiqas di kere. Amqa iga padalqasai.”

51 Kaiafas aqa segi areqalo na anjam di marosai. A wausau deqa atra tamo gate soqnej deqa a Qotei aqa medabu osiq anjam di marej. Yesus a Juda nan̄gi qa moiqas anjam di ubtosiq marej.

52 Bole, Yesus a Juda nan̄gi segi qa moiqasai. Qotei aqa an̄gro kalil sawa bei beiq di unub qaji nan̄gi qa ti moiqas. Moisis nan̄gi kalil koroin-jrimqa nan̄gi aqa segi tamo un̄gasari sqab. Kaiafas a anjam di ubtosiq marej.

53 Bati qujai deqa Juda tamo kokba nan̄gi Yesus qalib moiqajqa anjam gereiyqa utru ateb.

54 Yesus a di qalieosiq deqa a Juda nan̄go ambleq di walwelosai oqnej. A segitosiq qure kiñala bei wadau sawa jojom deq gilsiq aqa an̄gro nan̄gi koba na dia soqneb. Qure di aqa ñam Efraim.

⁵⁵ Qotei a nami Israel nanği Isip sawaq di padalqa laq nabqa nanği eleñej. Deqa olo are qalqajqa yori bati jojomej. Yori bati jojomon-aqa Juda tulan gargekoba nanžo qure qureq dena tigelosib yori bati di unqajqa deqa Jerusalem beb. Juda nanžo kumbra agiende. Yori bati di brantosa soqnimqa nanği Jerusalem bosib nanžo segi jejamu yansosib yori bati qa tarinqab. Utru deqa nanği Jerusalem beb.

⁵⁶ Ariya nanği Jerusalem bosib Yesus qa namoqneb. Namoqnsib atra tal miligiq bosib segi segi maroqneb, “Niñgi kiyersib are qalonub? Yesus a yori bati unqajqa Jerusalem bqaş kiyo sai kiyo?”

⁵⁷ Nanği degsib maroqneb. Di kiyaca? Atra tamo kokba ti Farisi ti nanği na tamo unğasari nanği nami endegsib minjreb, “Tamo bei a Yesus qabi soqnimqa unsim bosim iga mergim iga na ojgom.”

12

Maria a gorenj quleq tulan boledamu Yesus aqa sinğaq di bilentej

¹ Ariya Juda nanžo yori bati koba jojomej. Bati 6 amqa brantqas. Deqa Yesus a tigelosiqqa Betani qureq gilej. Qure di Lasarus agi Yesus na subq na tigeltej qaji aqa qure utru.

² Gilnaqa qure deqaji tamo unğasari nanği a unsibqa areboleboleinjrnaqa inği goiyeteb. Marta a inği suweiyosiq Lasarus Yesus wo tamo qudei ti metnjrnaq bosib koba na awoosib inği uyoqneb.

³ Onaqa Maria a gorenj quleq tulanj boledamu silali kobaquja na awaiyej qaji di jalinjac jigsica osi bosica Yesus aca singaq di bilentosica aca segi gate banca na piyetej. Onaqa gorenj aca quleq na tal keretej.

⁴ Onaqa Yesus aca angro bei Judas Iskariot agi bunuqna Yesus osiq jeu tamo nanjo banq di atej qaji a Maria aca kumbra di unsica njirinosisq marej,

⁵ “A kiyaca gorenj di qarinyosisq meninj silali 300 osiq dena tamo inji inji saiqoji nanji aqaryainjrosai?”

⁶ Judas a tamo inji inji saiqoji nanji qa are qalsiq anjam di marosai. A bajinj tamo. A Yesus aca angro nanjo silali jugwajqa qun taqatoqnej. Deqa nanji qun miligiq di silali ateqnab a na olo bajinoqnej. A deqa are qalsiq anjam di marej.

⁷ Onaqa Yesus a Judas aca anjam di qusica minjej, “Unja di urat. A gorenj di ojesoqnem. A ijo jejamu subq atqajqa are qalsiq nami gereiyqo.

⁸ Tamo inji inji saiqoji nanji bati gaigai ninji ti sqab. Ariya e bati gaigai ninji ti sqasai.”

Atra tamo kokba nanji Lasarus qalsib moyotqa maroqneb

⁹ Juda tulanj gargekoba nanji qalieeb, Yesus a Betani qureq gilsiq di soqnej. Deqa nanji a unqa beleneb. Nanji Yesus segi unqajqa bosai. Yesus a nami Lasarus subq na tigeltej deqa nanji a dego unqa beb.

¹⁰ Atra tamo kokba nanji Lasarus dego qalsib moyotqa qairoqneb.

¹¹ Di kiyaca? Yesus a Lasarus subq na tigeltonaqa Juda gargekoba nanji atra tamo kokba

nanği uratnjrsib olo Yesus qa nanğo areqalo sinğilatoqneb.

Mandor Koba Yesus a Jerusalem bej

¹² Tamo unğasari tulañ gargekoba nanği yori bati unqajqa marsib Jerusalem belenğeb. Belenğosib nebeonaqa nanği endegsib queb, “Yesus a Jerusalem bqas.”

¹³ Nanği degsib qusib deqa nanği tuwom banğa elenğosib Yesus gamq di turqajqa aiyeb. Aisib Yesus beqnaqa unsib tulañ lelenğoqnsib endegsib minjoqneb, “Iga ni qa tulañ areboleboleigegnu. Ni Tamo Koba aqa ñam na bonum deqa a ni tulañ gegeremeqnu. Ni Israel nanğo Mandor Koba.”

¹⁴ Onaqa Yesus a donki osiqa quraq di awoej. Aqa kumbra deqa nami Qotei aqa anjam bei endegsib nenğrenğyeb unu,

¹⁵ “O Saion tamo unğasari, ninği ulaaib. Ninği uniy. Nunğo Mandor Koba a donki bunuj quraq di awoosiq beqnu.”

¹⁶ Bati deqa Yesus aqa anğro nanği anjam di aqa utru poinjrosai. Bunuqna Yesus a moisiq ñam koba onaqa nanği anjam deqa olo are qalsib endegsib mareb, “Bole, anjam di Yesus qa nenğrenğyeb deqa tamo unğasari nanği lelenğoqnsib a binjiyoqneb.”

¹⁷ Ariya tamo unğasari Yesus a Lasarus metosiq subq na tigeltonaq uneb qaji nanği mañwa deqa saoqnsib laqneb.

¹⁸ Laqnaq tamo unğasari tulañ gargekoba nanği quoqneb. Deqa Yesus a donki bunuj quraq di awoosiq Jerusalem beqnaqa nanği a gamq di turqajqa aiyelenğeb.

19 Ainabqça Farisi nanği na unjrsibqça segi segi maroqneb, “Iga Yesus siŋgila na saidyeqnamqça keresaiigeqnu. Niŋgi uniy. Tamo unğasari kalil nanği a dauryeqnub.”

Grik tamo qudei nanği Filip minjeb, “Iga Yesus unqom”

20 Tamo unğasari Qotei louqa marsib yori bati unqajqa Jerusalem aiyelenjeb qaji nanğo ambleq di Grik tamo qudei soqneb.

21 Grik tamo nanği di Filip aqaq di branteb. Di kiyaaqa? Filip a dego Grik tamo. Filip aqa qure utru Betsaida. Qure di Galili sawaq di unu. Nanği Filip aqaq di brantosib nenemyeb, “O gago was, iga Yesus unqa kere e?”

22 Onaqa Filip a aisiqa nanğo anjam di Andru minjsiqa Andru ombla gilsib olo Yesus minjeb.

23 Minjnab qusiqa nanği kamba minjrej, “E Tamo Anğro. Deqa e ñam koba oqajqa bati brantqo.

24 E bole mernğwai. Kurgus yago breiyibqça mandamq aisim moiqasai di a laña sqas. Moiqas di a olo qoqi oqsim gei gargekoba atelenqas.

25 Dego kere tamo bei na aqa segi ñambile tulan qalaqalaiyqas di a padalqas. Ariya a mandamq endi aqa segi ñambile qoreiyqas di a ñambile gaigai sqas.

26 Tamo bei na e wauetbqça osimqça a e daurbem. Yimqa qure e sqai di a dego e ombla sqom. A ijo wau yoqnqas di ijo Abu na a ñam kobaquja yqas.”

Jeu tamo nanği na Yesus soqtosib goge gaintqab

27 Osiqa Yesus a olo anjam endegsi marej, “Endego e are tulan gulbekobaibqo. Deqa e endegsi

Qotei pailyqai kiyo, ‘O ijo Abu, ni na marimqa bati uge endi ijoq baiq?’ Uŋgum, e degsi pailyqasai. Bati uge endi branteme. E deqa mandamq aiyem.

²⁸ O ijo Abu, ni na ino ñam tulaŋ kobaqujatime.” Yesus a degsi marnaqa laŋ goge dena anjam endegsi brantej, “E ijo ñam kobaqujatonum. Ololo kobaqujatqai.”

²⁹ Anjam degsi brantonaga tamo ungasari Yesus aqa areq di tigelesoqneb qaji naŋgi qusibqa segi segi maroqneb, “Kola anjam atqo kiyo?” Onaqa tamo qudei naŋgi mareb, “Sai. Laŋ aŋgro bei na Yesus anjam minjqo.”

³⁰ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Anjam niŋgi quonub qaji di e aqaryaibqajqa brantosai. Di niŋgi aqaryaingwajqa brantqo.

³¹ Niŋgi quiy. Qotei na tamo ungasari mandamq endi unub qaji naŋgi peginjrqajqa bati bqo. A na mandam endeqa gate koba Satan taqal waiyqajqa bati dego bqo.

³² E bini mandamq endi unum. Ariya bunuqna jeu tamo naŋgi na e soqtbosib goge gaintbqab. Yimqa bati deqa e na tamo ungasari kalil naŋgi are tigeltetnjritqa ijoq bqab.”

³³ Yesus a aqa segi moiqajqa gam boleq atqa osiqa deqa degsi marej.

³⁴ Onaqa tamo ungasari naŋgi na kamba Yesus minjeb, “Kristus a bati gaigai sqas. Dal anjam nami degsib marnab iga quem. Deqa ni kiyaga maronum, ‘E Tamo Aŋgro soqtbosib goge gaintbqab?’ Tamo Aŋgro di tamo yai?”

³⁵ Onaqa Yesus na minjrej, “Puloŋ a nuŋgo ambleq di sokiñalayosim niŋgi olo uratŋgwas. Deqa

ningi pulonj ti sosib pulonjq na laqniy. Yimqa ningi ambruinqwasai. Tamo ambruq na laqnu qaji a qabiteqnu kiyo di a qalieqasai.

³⁶ Ningi pulonj ti sosib pulonj qa nungo areqalo singilatiy. Ningi degyqab di ningi pulonj aqa angro sqab.”

Juda tamo gargekoba nanji Yesus qa nanngo areqalo singilatosai

Yesus na tamo ungasari nanji anjam degsi minjrsiqa nanji uratnjrnaq nanji a olo unosai.

³⁷ A Qotei aqa manjwa gargekoba nanngo namdamuq di yeqnaqa nanji unoqneb. Unoqnsib ariya nanji Yesus qa nanngo areqalo singilatosai oqneb.

³⁸ Nanji kumbra di yeb deqa anjam bei Qotei aqa medabu o tamo Aisaia a nami marej qaji di aqa damu brantej. A endegsi marej, “O Tamo Koba, tamo yai a gago anjam endi qusiqa aqa areqaloq di singilatqo? Tamo yai a Tamo Koba aqa singila unsiq poiyoqo? Tamo dego bei sosai.” Aisaia a nami anjam degsi marej.

³⁹ Deqa nanji Yesus qa nanngo areqalo singilatqa keresai. Utru deqa Aisaia a anjam bei dego endegsi nenjrenjej,

⁴⁰ “Qotei a nanngo namdamu getentetnjrej. A nanngo are miligi dego getentetnjrej. Deqa nanji nanngo namdamu na Qotei aqa kumbra bei unqa keresai. Nanji nanngo are miligiq na Qotei aqa anjam dego poinjrqa keresai. Deqa nanji are bulyosib ijoq bqqa keresai. Deqa e na nanji boletnjrqasai.”

41 Aisaia a nami Yesus aqa siŋgila unsiq deqa anjam degsi marej.

42 Bole, Juda gate gargekoba nanŋi are bulyosib Yesus qa nanŋo areqalo siŋgilateb. Ariya nanŋi Farisi nanŋi ulainjrsib deqa nanŋi boleq di Yesus aqa ñam marosaiogneb. Nanŋi are qaleb, “Iga boleq di Yesus aqa ñam marqom di Farisi nanŋi iga Qotei tal miligiq gilqa saidgwab.”

43 Nanŋi degsib are qaleb. Di kiyaaqa? Nanŋi Qotei na nanŋo ñam soqtqajqa arearetnjrosaiognej. Tamo nanŋi na nanŋo ñam soqtqajqa deqa arearetnjroqnej.

Yesus aqa anjam a tamo sigitosim tamo unŋasari nanŋi peginjrqas

44 Onaqa Yesus a tulan lelenosiq marej, “Tamo bei a e qa aqa areqalo siŋgilatqas di a e qa segi aqa areqalo siŋgilatqasai. Ijo Abu e qarinjbej qaji a qa dego aqa areqalo siŋgilatqas.

45 Tamo bei a e nubqas di a ijo Abu e qarinjbej qaji di dego unqas.

46 E pulonj bulosim mandamq aiyem. Deqa tamo unŋasari kalil e qa nanŋo areqalo siŋgilateqnub qaji nanŋi ambruq di sqasai.

47 Tamo bei a ijo anjam qusimqa ariya a dau-ryqasai di e na a pegiyqasai. E tamo unŋasari nanŋi peginjrqas bosai. E nanŋi elenqajqa bem.

48 Tamo unŋasari nanŋi e qoreibosib ijo anjam quqwa uratqab di nanŋi peginjrqajqa tamo bei unu. Anjam e mareqnum qaji a segi tamo sigitosim tamo unŋasari nanŋi peginjrqas. Diŋo bati-amqa anjam dena nanŋi peginjrqas.

⁴⁹ E ijo segi areqalo na anjam marosaieqnum. Ijo Abu e qarınbej qaji a na anjam merbeqnaqa quoqnsim agi mareqnum.

⁵⁰ E qalieonum, ijo Abu aqa anjam di nambile gaigai sqajqa anjam. Deqa anjam kalil e mareqnum qaji di ijo Abu na e merbeqnaq quoqnsim agi mareqnum.”

13

Yesus na aqa angro nanjo sinğa yansetnjrej

¹ Juda nanjo yori bati koba jojomonaqa Yesus a endegsi qalieej, “E mandamq endi so bati koboqo. E moisiy ijo Abu aqaq olo oqwa bati brantqo.” Yesus na aqa segi angro mandamq di soqneb qaji nanği tulan qalaqalainjroqnsiq gilsı gilsiq aqa moiqa bati itej.

² Deqa a nanği koba na awoosib inği uyoqneb. Di bilaq. İnği uyeq nabqa Satan a Judas Iskariot aqaq aiyej. Aisiqa Judas na Yesus osim jeu tamo nanjo banq di atqajqa deqa are tigeltetej. Judas a Saimon Iskariot aqa niri.

³ Yesus a qalieej, aqa Abu na inği inği kalil aqa banq di atelenej. A Qotei aqaq na bej puluosim Qotei aqaq olo oqwas di dego qalieej.

⁴ Deqa a aqa angro nanği koba na inği uyoqnsıbqa a tigelosıqa aqa gara olekoba piqtosıq jejamu piyo qaji gara osıqa tıgej.

⁵ Tıgsıqa kanğal tamo bulosıqa tabırq di ya qamsıq aqa angro nanjo sinğa yansetnjroqnsıqa jejamu piyo qaji gara dena piyetnjroqnej.

⁶ Osıqa Pita aqa sinğa yansetqa laqnaqa minnej, “O Tamo Koba, ni ijo sinğa yansetbqam e?”

⁷ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Kumbra e endego yeqnum endi ni utru poimosai unu. Bunuqna ni poimqas.”

⁸ Onaqa Pita na Yesus saidyosiq minjej, “Ni ijo singa yansqasai. Sai bole sai.” Onaqa Yesus na minjej, “E ni yansmqasai di ni e ombla sqa keresai.”

⁹ Onaqa Saimon Pita na minjej, “O Tamo Koba, ni ijo singa segi yansaim. Ijo ban ti gate ti dego yansetbe.”

¹⁰ Onaqa Yesus na minjej, “Tamo a yalqo a olo yalqasai. Aqa singa segi yansqas di kere. Dena a torei milalo sqas. Ningi milalo unub. Ariya ningi kalil milalo sosai.”

¹¹ Yesus a qalieej, aqa anqro bei agi Judas a na Yesus osim jeu tamo nanqo banq di atqas. Deqa a na minjrej, “Ningi kalil milalo sosai.”

¹² Yesus a nanqo singa yansetnjrsiq koboonaqa aqa segi gara olekoba olo jigsiaq awoosiq nennemnjrej, “Kumbra e endego ningi enqonum qaji di ningi utru poingwo e?”

¹³ Ningi e merbeqnuq, ‘O Qalie Tamo Koba. O gago Tamo Koba.’ Ningi kere e merbeqnuq. Agi e segi qujai.

¹⁴ E nunqo Tamo Koba. E nunqo Qalie Tamo Koba dego. Ariya e nunqo singa yansetnqonum deqa ningi dego segi segi qa kumbra degyoqniy.

¹⁵ Kumbra e endego ningi osornqonum qaji di ningi kamba dego deqsib yoqniy.

¹⁶ E bole mernqwai. Kanqal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Tamo a wau qa gilqas di a na tamo a qarinqo qaji di bunyqa keresai.

¹⁷ Kumbra e yeqnum endi aqa utru

ninği poiŋgim dauryiy. Yimqa ninği tulaŋ areboleboleiŋgwas.

18 “Ijo anjam endi e ninği kalil qa marosai. E na ninği giltŋgem deqa e ninği qa qalie bole. Ariya Qotei aqa anjam bei nenğreŋq di unu qaji di aqa damu brantqas. Anjam agiende, ‘Tamo e ombla bem quiq di tuqtosim uyqas qaji a na e jeutbqas.’

19 Kumbra di brantosaisonaqa e nami merŋgonum. Deqa kumbra di brantimqa ninği e qa nuŋgo areqalo siŋgilatosib marqab, ‘Bole, Yesus a segi qujai gaigai degsi unu.’

20 E bole merŋgwai. Tamo bei na tamo uŋgasari e qarınjronum qaji naŋgi osim geregereinjrqas di a e dego osim gereibqas. A e osim gereibqas di a na ijo Abu e qarınbej qaji a dego osim gereiyqas.”

Judas a Yesus osim jeu tamo naŋgo baŋq di atqas

21 Yesus a degsi marsiqa are tulaŋ gulbekobaiyonaqa olo marej, “E bole merŋgwai. Ijo aŋgro bei na e osim jeu tamo naŋgo baŋq di atqas.”

22 Onaqa Yesus aqa aŋgro naŋgi segi segi kokoqoqneb. Yesus a aŋgro yai qa degsi marej di naŋgi qaliesai deqa naŋgi degyoqneb.

23 Yesus aqa aŋgro bei agi Yesus na tulaŋ qalaqalaiyoqnej qaji a Yesus aqa areq di awesoqnej.

24 Deqa Saimon Pita a baŋ na aŋgro di minjej, “Ni na Yesus nenemyimqa a aŋgro yai qa degsi marqo di mermqas.”

25 Onaqa aŋgro dena Yesus beteryosiqa nenemyej, “O Tamo Koba, ni aŋgro yai qa degsi maronum?”

²⁶ Onaqa Yesus na minjej, “Anġro e endego bem osiy quiq di tuqtosiy anaiyqai qaji a na e osim jeu tamo nanġo banġ di atqas.” Degsi minjsiqa bem quiq di tuqtosiq Saimon Iskariot aqa njiri Judas anaiyej.

²⁷ Anaiyonaq Satan a Judas aqa are miligiq ainaqa Yesus na minjej, “Ni kumbra yqam qaji di endego yoqujat.”

²⁸ Yesus a Judas degsi minjnaqa aqa anġro kalil awesoqneb qaji nanġi qusibqa Yesus na Judas kiyaaqa anjam di minjej nanġi deqa poinjrosai.

²⁹ Judas a nanġo silali jugwajqa qun taqatoqnej deqa nanġi qudei are qaleb, Judas a gilsim yori bati aqa inġi inġi awaiyqajqa deqa kiyo Yesus na degsi minjej. Nanġi qudei are qaleb, Judas a gilsim inġi awaiyosim tamo sougetejunub qaji nanġi anainjrqas.

³⁰ Onaqa Judas a bem di uysiqa warum uratosiq oqodej. Di qolo.

Yesus na aqa anġro nanġi dal anjam bunuj enjrej

³¹ Judas a oqedonaqa Yesus a endegsi marej, “Bini e Tamo Anġro ñam koba oqai. E ñam koba otqa Qotei a dego ñam koba oqas.

³² Qotei a ñam koba osimqa a na e dego ñam koba ebqas. A urur ñam koba ebqas.

³³ O ijo anġro ninġi quiy. E ninġi koba na sokiñalayosiy uratnġitqa ninġi e qa nġamoqnqab. Qure e oqwai di ninġi oqwa keresai. E nami Juda tamo kokba nanġi degsi minjroqnem agi bini ninġi dego olo mernġonum.

³⁴ Endego e dal anjam bunuj enġwai. Dal anjam bunuj agiende. Ninġi segi segi qa qalaqalaiyo

kumbra yoqniy. E niŋgi qalaqalaingeqnum dego kere niŋgi kamba dego segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

³⁵ Niŋgi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniyqa tamo kalil naŋgi nuŋgo kumbra di unoqnsib dena qalieoqncab, niŋgi ijo aŋgro bole.”

Yesus na Pita minjej, “Ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai’ ”

³⁶ Onaqa Saimon Pita na Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, ni qabitqam?” Onaqa Yesus na minjej, “Qure e oqwai di ni mati oqwa keresai. Bunuqna ni e daurbosim qure deq oqwam.”

³⁷ Onaqa Pita na olo Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaaqa e bini ni daurmqa keresai? Ni marimqa e ni qa ijo ŋambile uratosiy moiqai.”

³⁸ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni e qa ino ŋambile uratosim moiqam e? E bole mermqai. Tuwe anjamosaisoqnimqa ni maroqalubtqam, ‘E Yesus qaliesai.’ ”

14

Iga Qotei aqaq oqwajqa gam agi Yesus a segi qujai

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “Niŋgi are gulbeinŋaiq. Niŋgi Qotei qa nuŋgo areqalo siŋgilateqnum ariya niŋgi e qa dego nuŋgo areqalo siŋgilateqniy.

² Ijo Abu aqa talq di warum garggekoba unub. E oqsiy nuŋgo segi segi warum gereiyetŋwai. Ijo anjam di bolesai qamu e niŋgi mernŋosai qamu.

³ E nuŋgo segi segi warum gereiyetŋgsiy olo bosiy niŋgi joqsiy qure e sqai di niŋgi dego e ombla sqab.

⁴ Qure e sqai deq oqwajqa gam di ningi qalie.”

⁵ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Tamo Koba, qure ni oqwam di iga qaliesai. Deqa iga kiyersim qure deq oqwajqa gam qalieqom?”

⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E segi gam. E segi anjam bole qa utru. E segi nambile qa utru dego. Tamo bei a gam bei na ijo Abu aqaq oqwa keresai. Ijo Abu aqaq oqwajqa gam agi e segi qujai.

⁷ Ningi e qa qalieonub qamu ningi ijo Abu qa dego qalieonub qamu. Agi endego ningi ijo Abu qa qalieqa utru atonub. Osib ningi a unonub.”

⁸ Onaqa Filip na Yesus minjej, “O Tamo Koba, ni na ino Abu osorgimqa di iga qa kereqas.”

⁹ Onaqa Yesus na minjej, “O Filip, e bati olekoba ningi koba na soqnem. Ni e qa qalieosai unum e? Tamo a e nubqo di a ijo Abu dego unqo. Deqa ni kiyaga e merbonum, ‘Ni na ino Abu iga osorge?’

¹⁰ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu di ni poimosai kiyo? Anjam e na ningi merngeqnum qaji endi ijo segi areqalo na merngosai. Ijo Abu na e beterbesosiqqa aqa wau ojeqnu.

¹¹ E ijo Abu beteryesonam a e dego beterbejunu. Ningi ijo anjam di qusib e qa nunjo areqalo singilatiy. Saiaqqa wau kalil e nunjo namdamuq di yeqnum qaji di ningi unsib e qa nunjo areqalo singilatiy.

¹² “E bole merngwai. Tamo bei a e qa aqa areqalo singilatqas di wau kalil e yeqnum qaji a dego yoqnqas. Osim ijo wau di bunyosim wau tulan kokba yoqnqas. Di kiyaga? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa.

13 E Qotei aqa Niri unum deqa ningi ijo ñam na inġi bei qa Qotei pailyqab di e na inġi di enġwai. Yim dena ijo Abu a ñam koba oqas.

14 Ningi ijo ñam na inġi bei qa Qotei pailyqab di e na inġi di enġwai.”

Yesus a aqa Abu minjim a na aqa Mondor Bole qarinyqas

15 Osiqa Yesus a olo marej, “Ningi e qalaqalaibqab di ningi ijo anjam dauryoqnqab.

16 Amqa e ijo Abu minjitqa a na Aqaryainġo Tamo qarinyim nuġgoq bosim siġilatnġwas. Osim a bati gaigai ningi koba na sqas.

17 Aqaryainġo Tamo di a anjam bole qa Mondor. Tamo uġgasari mandamq endi unub qaji nanġi Mondor di oqa keresai. Nanġi a unosaieqñub. Nanġi a qa qaliesai dego. Ariya ningi a qa qalie. A ningi koba na unub. Bunuqna a bosim nuġgo are miligiq di sqas.

18 “E ningi mandum anġro bul uratnġwasai. E nuġgoq olo bqai.

19 Sokiñala tamo uġgasari mandamq endi unub qaji nanġi e olo nubqasai. Ariya ningi e nubqab. E nġambile unum deqa ningi dego nġambile sqab.

20 Sosibqa bati deqa ningi endegsib qalieqab, e na ijo Abu beteryesonam ningi kamba e beterbesonab e ningi beternġejunum.

21 Ningi quiy. Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo dal anjam dego qusim dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiyqas. E na dego tamo di qalaqalaiyoqnġsiy aqaq di brantoqnġsiyqa e segi qa babtoqnqai.”

²² Onaqa Judas bei Judas Iskariot sai a na Yesus endegsi nenemyej, “O Tamo Koba, kiyaaqa ni tamo ungasari kalil mandamq endi unub qaji nanqoq di brantqa saidosim gago segiq di brantoqnsim ni segi qa babtoqnqam?”

²³ Onaqa Yesus na minnej, “Tamo bei na e qalaqalaibqas di a ijo anjam dauryoqnqas. Yim ijo Abu na kamba tamo di qalaqalaiyimqa aqo ijo Abu wo aqaq bosim a ombla gaigai sqom.

²⁴ Tamo bei a e qalaqalaibqasai di a ijo anjam dauryqasai. Anjam e na niŋgi merŋgeqnum qaji endi ijo anjam sai. Anjam endi ijo Abu e qarinjbej qaji aqa anjam.

²⁵ “Anjam endi e niŋgi koba na sosim merŋgeqnum.

²⁶ Bunuqna Aqaryaingwo Tamo a nunqoq bosim siŋgilatŋwas. A Mondor Bole. Ijo Abu na a qarinyim ijo ñam na bosim anjam kalil niŋgi merŋgekritqas. Osim nunqo areqalo tigeltetŋgimqa anjam kalil e niŋgi merŋgeqnum qaji deqa olo are qaloqnqab.

²⁷ “E niŋgi uratŋgwa osiy nunqo are latetŋgwai. E segi are lawo unum deqa e nunqo are latetŋgwai. Mandam tamo bei na degsim nunqo are latetŋgwa keresai. Deqa niŋgi are gulbeinŋgaiq. Osib ulaaib.

²⁸ E niŋgi endegsim merŋgonum quonub, ‘E niŋgi uratŋgsiy olo nunqoq bqai.’ Niŋgi e qalaqalaibonub qamu niŋgi ijo anjam deqa areboleboleinŋgwo qamu. Di kiyaaqa? E ijo Abu aqaq olo oqwai deqa. Ijo Abu agi a na e tulan bunbejunu.

²⁹ E ijo Abu aqaq oqosaisosim anjam endi merŋgonum. Deqa bunuqna e ijo Abu aqaq oqitqa

nıngi e qa nungo areqalo torei sıngilatqab.

³⁰ “Mandam endeqa gate koba Satan a beqnu. A na e gulbe bei ebqa keresai. Deqa e olo anjam olekoba totoryosiy mernğwasai.

³¹ Ijo are koba endegsi unu. Mandam qaji tamo unğasari nıngi qalieqab, e ijo Abu qalaqalaiye-qnum deqa anjam a na merbeqnu qaji di e dau-ryeqnum. Ariya nıngi tigelab iga gilqom.”

15

Yesus a wain ıamtaı bole

¹ Osiqa Yesus a olo marej, “E segi wain ıamtaı bole. Ijo Abu a wain wau qa lanja.

² Ijo dani qudei nıngi gei bole atqasai di ijo Abu na nıngi gıngenırsim taqal breinırqas. Ijo dani nıngi gei bole atelenqab di ijo Abu na gereinırımqa nıngi olo gei koba atelenqab.

³ Anjam kalil e nami mernğoqnem qaji dena nıngi gereinğej koboej.

⁴ Nıngi e beterbesoqnıy. Yımqa e dego nıngi beterıngesqai. ıam dani a segi sqas di a geitqa keresai. Qoboq di beteresqas di a geitqas. Dego kere nıngi e beterbesqasai di nıngi gei bole atqa keresai.

⁵ “E segi wain ıamtaı bole. Nıngi ijo dani bul. Tamo bei a e beterbesqas di e dego a beteryesqai. Yımqa a gei koba atelenqas. Nıngi e uratbqab di nıngi wau bei yqa keresai.

⁶ Tamo bei a e beterbesqasai di a ıam dani uge bul gıngenyosib taqal breiyib kaıgraıamqa ko-roiyosib ıamyuwoq di breiyib yugwas.

⁷ “Ningi e beterbesosib ijo anjam nungoq di soqnimqa ningi ingi bei qa Qotei pailyqab di a na ingi di engwas.

⁸ Ningi gei koba atelenosib ijo angro bole soqniy. Yimqa ijo Abu aqa ñam tulan kobaqas.

⁹ Ijo Abu na e qalaqalaibeqnu dego kere e na ningi qalaqalaingeqnum. Deqa ningi gaigai ijo qalaqalaiyo kumbraq di soqniy.

¹⁰ Ningi ijo dal anjam kalil dauryoqnqab di ningi ijo qalaqalaiyo kumbraq di sqab. E ijo Abu aqa dal anjam dauryoqnsimqa aqa qalaqalaiyo kumbraq di unum dego kere.

¹¹ E segi areboleboleibeqnu deqa ningi dego areboleboleingeqnum. Ijo arebolebole di nungoq di tulan kobaoqnem. Utru deqa e na anjam endi ningi merngonum.

¹² Ijo dal anjam agiende. E na ningi qalaqalaingeqnum dego kere ningi segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqniy.

¹³ Qalaqalaiyo kumbra tulan bolequja bei agiende. Tamo bei na aqa was nanqi aqaryainjrqa osimqa aqa segi ñambile uratosim moiqas. Qalaqalaiyo kumbra dena qalaqalaiyo kumbra kalil tulan bunjnjrunu.

¹⁴ Ningi ijo anjam kalil e na merngeqnum qaji endi dauryqab di ningi ijo segi was bole sqab.

¹⁵ Anjam kalil ijo Abu na e merbeqnaq queqnum qaji di e ubtosim ningi merngeqnum. Deqa e ningi ‘was’ merngeqnum. E ningi ‘kanjal tamo’ merngosaieqnum. Kanjal tamo a aqa tamo koba aqa wau qaliesai.

¹⁶ “Ningi na e giltbosai. E na ningi giltngem.

Osim ninği wau enğem. Ninği gilsib gei koba atelenjoqñibqa nuñgo gei gaigai sqajqa deqa e na ninği wau enğem. Deqa ninği ijo ñam na inği bei qa ijo Abu pailyqab di a na inği di enğwas.

¹⁷ E na ninği dal anjam endegsi mernğwai. Ninği segi segi qa qalaqalaiyo kumbra yoqñiy.”

*Mandam qaji tamo unğasari nanği na
Yesus aqa anğro nanği jeutñjeqnub*

¹⁸ Osiqa Yesus a olo marej, “Mandam qaji tamo unğasari nanği na ninği jeutñjeqnub. Deqa ninği endegsi poinğem, nanği namoqna e dego jeutboqñeb.

¹⁹ Ninği mandam qaji tamo unub qamu mandam qaji tamo unğasari nanği na ninği qalaqalainğeqñub qamu. Ağı nanği na nanño segi was nanği qalaqalainjreñub dego kere. Ariya ninği mandam qaji tamo sai. E na ninği giltñgem deqa ninği mandam qaji kumbra urateb. Utru deqa mandam qaji tamo unğasari nanği na ninği jeutñjeqnub.

²⁰ E nami mernğonum, kanğal tamo na aqa tamo koba bunyqa keresai. Ninği anjam deqa are qaliy. Jeu tamo nanği na e ugeugeiboqñeb dego kere nanği na ninği ugeugeinğoqñqab. Nanği ijo anjam dauryoqñeb qamu nanği nuñgo anjam dego dauryeqñub qamu.

²¹ Ariya nanği ijo Abu e qarınbej qaji a qa qalie-sai. Deqa nanği ninği ugeugeinğoqñqab. Di kiyaaqa? Ninği ijo ñam ejunub deqa.

²² “E bosim nanği anjam minjrosai qamu nanği une saiqoji unub qamu. Ariya e nanği anjam minjrem deqa nanği nanño une ulitqa gam saiqoji.

23 Tamo bei na e jeutbqas di a na ijo Abu dego jeutqas.

24 E maŋwa qudei tamo bei na nami yosaiognej qaji di naŋgo ambleq di babtosai qamu naŋgi une saiŋoji unub qamu. Ariya e naŋgo ambleq di maŋwa qudei babteqnamqa naŋgi unoqnsib aqo ijo Abu wo jeutgeqnu.

25 Naŋgo kumbra dena dal anjam bei nenŋrenq di unu qaji di aqa damu brantej. Anjam agiende, ‘Tamo naŋgi e laŋa jeutbeqnu.’

26 “Aqaryaingō Tamo a ijo Abu ombla unub. E na a qarinyit nuŋgoq bqas. A anjam bole qa Mondor. A ijo Abu aqaq dena bqas. Bosim ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosim marqas.

27 Niŋgi dego ijo kumbra ti ijo wau ti ubtosib marqab. Di kiyāqa? Nami e ijo wau utru atem bati deqa niŋgi e ombla sosib ijo wau unoqneb dena bosib bosib agi bini niŋgi e ombla unum.

16

1 “Niŋgi ijo ñam uratosib uloŋaib deqa e na anjam endi merŋgeqnum.

2 Bunuqna jeu tamo naŋgi na niŋgi taqal breiŋgosib niŋgi olo Qotei tal miligiq gilqa saidŋgwab. Osib bati bei bamqa naŋgi na niŋgi moiyoŋgoqnaqab. Osib endegsib are qaloqnaqab, ‘Iga Qotei aqa wau ojeqnum deqa iga na naŋgi moiyoŋjreqnum.’

3 O ijo angro, jeu tamo naŋgi aqo ijo Abu wo qa qaliesai deqa naŋgi niŋgi degŋgwab.

4 Naŋgi niŋgi degŋgibqa niŋgi ijo anjam e bini merŋgeqnum qaji endeqa olo are qaliy.”

Yesus a Mondor Bole qa anjam marej

Osiqa Yesus a olo marej, “Nami e ningi koba na soqnem bati deqa e na anjam endi ningi merngosaiognem.

⁵ Sokiñala e ningi uratngsiy ijo Abu e qarinqbej qaji aqaq olo oqwai deqa bini e anjam endi ningi merngeqnum. Ariya ningi kamba e nenembo-saieqnub, ‘Ni qabitqam?’ degbosai.

⁶ E ningi anjam endi merngeqnum deqa ningi are gulbeinqnu.

⁷ E bole merngwai. E ningi uratngsiy oqwai. E oqwasai di Aqaryaingo Tamo agi Mondor Bole a nungoq bqasai. Utru deqa e ningi uratngsiy oqwai. E oqsiy Mondor qarinyitqa a nungoq bqas.

⁸ Bosimqa mandam qaji tamo ungasari nanjo une babetnjroqnm nanji poinjroqngas. Kumbra bole qa utru dego a na osornjroqnm nanji qalieoqngab. Qotei a tamo ungasari nanji peginjrqas kumbra di dego nanji qalieqajqa deqa Mondor na nanji osornjroqngas.

⁹ A na mandam qaji tamo ungasari nanjo une babetnjroqngas. Di kiyaaqa? Nanji e qa nanjo areqalo singilatosaiqnub deqa.

¹⁰ Kumbra bole qa utru dego a na nanji osornjroqngas. Di kiyaaqa? E ijo Abu aqaq oqitqa ningi e olo nubqasai.

¹¹ Qotei a tamo ungasari nanji peginjrqas kumbra di dego Mondor na nanji osornjroqngas. Di kiyaaqa? Qotei na mandam endeqa gate koba Satan pegiyosim namyuwoq waiyqas.

¹² “E anjam gargekoba ningi merngwajqa ijo areqaloq di unu. Bini e merngwasai. Di kiyaaqa? Nunjo areqalo na ojqa keresai deqa.

13 Ariya anjam bole qa Mondor a bosimqa nungo areqalo gereiyetngimqa ningi anjam bole kalil poingekritqas. Aqa segi areqalo na anjam merngwasai. A anjam quoqnsim di segi ningi merngoqnqas. Osim kumbra mondon brantelenqas qaji di dego ubtoqnsim merngoqnqas.

14 A ijo anjam osim ningi merngoqnqas. Kumbra dena a na ijo ñam koba ti ijo singila koba ti boleq atqas.

15 Ijo Abu aqa ingi ingi kalil di ijo ingi ingi dego. Deqa e ningi merngonum, Qotei aqa Mondor na ijo anjam osim ningi merngoqnqas.”

*Yesus aqa angro nanngi are gulbeinjrimqa
olo bunuqna nanngi areboleboleinjrqas*

16 Osiqa Yesus a olo marej, “Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.”

17 Onaqa Yesus aqa angro nanngi segi segi maroqneb, “Yesus a marqo, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ A dego marqo, ‘E ijo Abu aqaq olo oqwai.’ A kiyaaq degsi marqo?”

18 Nanngi degsib maroqnsib olo maroqneb, “Yesus a kiyaaq marqo, ‘Sokiñala’? Anjam di aqa utru iga poigosai.”

19 Nanngi Yesus aqa anjam deqa nenemyqa laqnab di qalieosiqa endegsi minjrej, “E ningi merngonum, ‘Sokiñala ningi e nubqasai. Olo sokiñala ningi e nubqab.’ Ijo anjam di aqa utru ningi poingosai deqa ningi segi segi qaireqnub.

20 O ijo angro, e bole merngwai. Ningi akam ti sosib are tulan gulbeingwas. Amqa mandam qaji tamo ungasari nanngi areboleboleinjrqas. Ariya

nunگو are gulbe di olo koboamqa ningi tulan areboleboleingwas.

21 Unڤa a anڤro oqajqa batieqnaqa aqa jejamu tulan jaqatinyeqnaqa a are gulbekobaiyeqnu. Ariya a anڤro osim aqa jaqatin koboamqa a aqa jaqatin deqa olo are qalqasai. A anڤro osim deqa tulan areboleboleiyqas.

22 Dego kere bini ningi are gulbeingwo. Ariya bunuqna e ningi olo ningitqa ningi are gulbe di uratosib tulan areboleboleingwas. Nunگو arebolebole di tamo bei na olo yainڤwa keresai.

23 Bati deqa ningi olo e anڤam bei nenembqasai. E bole mernڤwai. Ningi ijo ñam na inڤi bei qa Abu pailyqab di a na inڤi di enڤwas.

24 Ningi nami ijo ñam na Qotei pailyosai oqneb. Ariya bini ningi inڤi bei oqajqa are soqnimqa ningi ijo ñam na Qotei pailyoqniy. Osib deqa ningi inڤi di osib tulan areboleboleingwas.”

Yesus a mandam endeqa singila kalil gotranڤosiq tigelejunu

25 Osiqa Yesus a olo marej, “E ningi yawo anڤam mernڤgoqnam. Bunuqna e olo yawo anڤam bei ningi mernڤwasai. Anڤam aqa damu geregere plaltosiy ijo Abu qa mernڤgoqnai.

26 Bati deqa e segi ningi qa Abu pailyqasai. Ningi ijo ñam na Abu pailyoqnaqab.

27 Ijo Abu a segi na ningi qalaqalainڤeqnu. Di kiyaaqa? Ningi e qalaqalaiboqnsib e Qotei aqaq na bem degsi poinڤeqnu deqa.

28 Nami e ijo Abu aqaq na bosim mandamq aiyem. Sokiñala e olo mandam uratosiy aqaq olo oqwai.”

²⁹ Onaqa Yesus aqa angro nanği aqa anjam di qusib minjeb, “Od, endego ni boleq di anjam ubtosim mergonum. Ni yawo anjam mergosai.

³⁰ Deqa bini iga poigwo, ni kumbra kalil qa qalieonum. Deqa iga ni anjam bei nenemmqasai. Ni namoqna gago nenem qalieonum. Utru deqa iga ni qa gago areqalo singilatosim maronum, bole, ni Qotei aqaq na bem.”

³¹ Onaqa Yesus na kamba minjrej, “Niği e qa nuņgo areqalo singilatonub e? Di keretonub.

³² Niği quiy. Bati bei bqas agi bqo. Sokiñala jeu tamo nanği na niği teteiņgibqa niği kalil segise-giosib nuņgo qureq jaraiqab. Jaraiyibqa e segi sqai. Bole, e segi sqasai. Ijo Abu a e ombla sqom.

³³ E anjam endi niği merngeqnum. Di kiyaaq? Niği na e beterbosib are lawo sqajqa deqa. Bole, niği mandamq endi gulbe koba oqnaqab. Di unğum. E segi na mandam endeqa singila kalil go-tranjosim tigelejunum. Deqa niği are singilatosib soqniy.”

17

Yesus a aqa angro nanği qa pailyej

¹ Yesus a anjam degsi marsiq koboonaqa lan goge tarosiq Qotei endegsi pailyej, “O Abu, bati brantqo. E ino segi Angro qujai unum deqa ni ijo ñam kobaqujatimqa e kamba dego ino ñam kobaqujatqai.

² Ni e singila ebem. Singila dena e na tamo unğasari kalil nanği taqatnjroqnaqai. Osiy tamo kalil ni na ebem qaji nanği ñambile enjritqa nanği ñambile gaigai sqab.

³ Nambile gaigai sqajqa kumbra agiende. Tamo e na nambile enjreqnum qaji nanği ni qa bole qalieeqnub. Agi ni segi Qotei bole. Nanği e Yesus Kristus qa dego bole qalieeqnub. Agi ni na e qarınbonam mandamq aiyem. Nambile gaigai sqajqa kumbra agide.

⁴⁻⁵ “O Abu, e mandamq endi ino ñam koba ti ino singila koba ti babtoqnem. Osim wau kalil ni na ebem qaji di yekritem. Nami mandam a brantosaisonaqa e ni ombla ñam koba ti soqnem. Ñam di ni na olo ebimqa aqo ombla ñam koba ti sqom.

⁶ “Tamo kalil ni na ebem qaji nanği di e na ino ñam osornjroqnem. Deqa nanği ino anjam dauryoqneb. Nanği ino segi tamo soqneb deqa ni na nanği mandamq endena elenjosim e ebem.

⁷ Bini nanği qalieonub, inği inği kalil ni na e ebem qaji di inoq dena branteb.

⁸ Nanği degsib qalieonub. Di kiyaaqa? Anjam kalil ni na e merbem qaji di e kamba nanği minjrnam nanği queb. Qusib ni na e qarınbonam bem anjam di nanço areqaloq di singilateb. Osib endegsi poinjrej, e inoq dena bem.

⁹ “E nanği qa ni pailmonum. E mandam qaji tamo unğasari nanği qa ni pailmosai. Tamo ni na ebem qaji nanği qa segi e ni pailmonum. Di kiyaaqa? Nanği ino tamo unub deqa.

¹⁰ Ijo tamo kalil nanği di ino dego. Ino tamo kalil nanği di ijo dego. Nançoq dena e ñam kobaquja eqnum.

¹¹ “E inoq olo bqai. Deqa e mandamq endi olo sqasai. Ariya tamo ni na ebem qaji nanği mandamq endi sqab. O Abu, ino kumbra kalil

tulan boledamu. Ni segi qujai une saiqoji. Ino ñam koba ni na ebem qaji ñam dena ni na ijo tamo nanği taqatnjroqnime. Amqa aqo aiyel are qujaitosim unum dego kere nanği kamba are qujaitosib sqab.

¹² E nanği koba na sosimqa ino ñam kobaquja ni na ebem qaji ñam dena nanği taqatnjroqnem. Deqa ijo anğro bei padalosai. Anğro qujai agi ni nami padalqajqa giltem qaji a segi padalqas. A padalamqa ino anjam nengrenq di unu qaji di aqa damu brantqas.

¹³ E olo inoq bqai. Ijo segi arebolebole tulan kobaosim tamo ni na ebem qaji nanğoq di gaigai sqajqa deqa e mandamq endi sosimqa anjam endi mareqnum.

¹⁴ “E na nanği ino anjam minjroqnem. Utru deqa mandam qaji tamo unğasari nanği na nanği jeutnjreqnub. Nanği mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai.

¹⁵ Ni na nanği joqsim nanği mandam uratosib laj qureq oqwajqa deqa e ni pailmosai. Nanği mandamq endi soqnib ni na nanği taqatnjroqnim tamo uge Satan na nanği ugeugeinjraim deqa e ni pailmonum.

¹⁶ Nanği mandam qaji tamo sai. Agi e dego mandam qaji tamo sai.

¹⁷ Ino anjam kalil bole. Ni ino anjam bole di nanği minjroqne. Yimqa anjam di nanğo are miligiq di wauoqnimqa nanği ino segi tamo tintinj sqab.

¹⁸ Nami ni na e qarinjbonam mandamq aisim tamo unğasari nanğo ambleq di soqnem. Deqa e kamba tamo ni na ebem qaji nanği qarijnjritqa mandam qaji tamo unğasari nanğo ambleq di sqab.

19 E nan̄gi qa are qalsiy ijo segi jejamu ni emekritqai. Ijo kumbra dena nan̄gi ino segi tamo tin̄tin̄ sosib ino anjam bole dauryoqnqab.

20 “E ijo an̄gro 11 nan̄gi qa segi ni pailmosai. Bunuqna nan̄gi ijo anjam mare mare laqnibqa tamo un̄gasari gargekoba nan̄gi nan̄go anjam quon̄sib e qa nan̄go areqalo sin̄gilatoqnqab. E nan̄gi qa dego ni pailmonum.

21 O Abu, ni ijoq di unum. E dego inoq di unum. Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ijo segi tamo un̄gasari kalil nan̄gi dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa e ni pailmonum. Yimqa mandam qaji tamo un̄gasari nan̄gi qalieqab, ni na e qarinqbonam bem.

22 Aqo aiyel are qujaitosim unum. Ñam koba ni na ebem qaji di e kamba olo ijo segi tamo un̄gasari nan̄gi enjrem. Di kiyacaq? Nan̄gi dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqajqa deqa.

23 E ijo segi tamo un̄gasari nan̄goq di unum. Ni ijoq di unum. Kumbra dena nan̄gi kalil dego aqo aiyel koba na are qujaitosim sqom. Soqnimqa mandam qaji tamo un̄gasari nan̄gi na nan̄gi un̄jrsibqa qalieqab, ni na e qarinqbonam bem. Osib qalieqab, ni e qalaqalaibeqnum dego kere ni ijo segi tamo un̄gasari nan̄gi qalaqalainjreqnum.

24 “O Abu, tamo un̄gasari ni na ebem qaji qure e sqai di nan̄gi dego e ombla qure dia sqom. E deqa ni pailmonum. Nan̄gi e ombla sosibqa ñam koba ni na ebem qaji di unqajqa deqa ti e ni pailmonum. Nami ni mandam atosaisosimqa ñam koba di e ebem. Di kiyacaq? Ni na e qalaqalaiboqnem deqa.

25 O Abu, ino kumbra kalil tulan̄ bole tin̄tin̄.

Mandam qaji tamo ungasari nanği ni qa qaliesai. Ariya e ni qa qalie bole. Ijo segi tamo ungasari nanği dego ni qa qalie bole. Deqa nanği qalieonub, ni na e qarınbonam bem.

²⁶ E ino ñam nanği osornjroqnem. Nanği olo osornjrqai. Yimqa ni na e qalaqalaibeqnum dego kere nanği ino qalaqalaiyo kumbraq di sqab. Amqa e segi nanği koba na sqom.”

18

Judas a Yesus osiq jeu tamo nanço banq di atej

¹ Yesus a degsi Qotei pailyosiq koboonaqa a na aqa anğro nanği joqsiqa koba na walwelosib Kidron ya dosib taqal beiq aisib nañu agu beiq di soqneb.

² Bati gaigai Yesus aqa anğro nanği koba na nañu agu dia korooqneb. Deqa Yesus aqa anğro Judas agi Yesus osim jeu tamo nanço banq di atqas qaji a nañu agu di qaliesoqnej.

³ Deqa a na qaja tamo gargekoba nanği wanjal ti lam ti sebru ti elenonab joqsiqa nañu agu deq gileb. Atra tamo kokba ti Farisi ti nanği na nanği qarınjnab Yesus ojqa gileb. Rom nanço qaja tamo qudei dego nanği koba na gileb.

⁴ Gulbe kalil Yesus aqaq di brantqas qaji di a nami qaliesoqnej. Deqa qaja tamo nanği aqaq bonabqa a nanço areq aisiqa nenemnjrej, “Ninği yai qa bonub?”

⁵ Onaqa nanği na kamba minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.” Onaqa Yesus na minjrej, “E agiende.” Judas agi Yesus osiq qaja tamo

nanngo banq di atej qaji a nanngi koba na tigeleso-qneɓ.

⁶ Onaqa nanngi Yesus aqa anjam di qusibqa qore na ululoŋosib ɲereɲeb.

⁷ Onaqa Yesus na olo nenemɲrej, “Niŋgi yai qa bonub?” Onaqa nanngi na minjeb, “Iga Yesus Nasaret qaji a qa bonum.”

⁸ Onaqa Yesus na minjrej, “E nami merngonum, e agiende. Niŋgi e qa bonub di e segi ojiy. Ijo angro nanngi uratɲjrib gileb.”

⁹ Yesus a nanngi degsi minjrej deqa aqa anjam bei nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi a nami endegsi marej, “O Abu, tamo nanngi ni na ebem qaji bei e uratit padalqasai.”

¹⁰ Onaqa jeu tamo nanngi Yesus ojeqɲab Saimon Pita na aqa sebru osiqa atra tamo gate aqa kaŋgal tamo bei gateq di qalqajqa waiyej grotosiqa dabkala segi gentetej. Kaŋgal tamo di aqa ñam Malkus.

¹¹ Onaqa Yesus na Pita minjej, “Ino sebru olo ate. E jaqatiɲ koba oqai. Jaqatiɲ di ya uge uyo bul. Di uyqai. Ijo Abu na merbej, ‘Ni jaqatiɲ di oqam.’ ”

Qaja tamo nanngi Yesus ojsib Anas aqa talq osib aiyeb

¹² Onaqa qaja tamo nanngi ti nanngo gate koba a ombla na Yesus ojsib aqa ban tonteteb.

¹³ Osib Kaiafas aqa sou Anas aqa talq osib aiyeb. Kaiafas a wausau deqa Juda nanngo atra tamo gate soqnej.

¹⁴ Agi a nami Juda tamo kokba nanngi minjrej, “Tamo qujai a tamo ungasari kalil nanngi qa moiqas di kere.”

Pita a marej, “E Yesus aqa angro sai”

¹⁵ Qaja tamo nanği Yesus osi aiyeqñabqa Saimon Pita a qoreq na Yesus dauryosiq aiyej. Yesus aqa angro bei dego a dauryosiq aiyej. Angro di atra tamo gate a qalie. Deqa a Yesus dauryosiq torei jeñ miligiq gilsiq atra tamo gate aqa talq di brantej.

¹⁶ Ariya Pita a siranme qala oqeq di tigelesoqnej. Onaqa Yesus aqa angro agi atra tamo gate a qaliesoqnej qaji a na siranme taqato uña minjnaqa odyonaqa Pita osiq ombla na jeñ miligiq gilsib tal qalaq di tigelesoqneb.

¹⁷ Onaqa siranme taqato uña a na Pita nenemyej, “Ni Yesus aqa angro kiyo?” Onaqa Pita na kamba minjej, “Eo. E aqa angro sai.”

¹⁸ Kanğal tamo nanği ti tal taqato tamo nanği ti yornjrnaqa ñam tunğuyosib ñamyuwo areq di tigelesosib ñam yoroqneb. Onaqa Pita a dego bosiq nanği koba na tigelesosib ñam yoroqneb.

Atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nene-myooqnej

¹⁹ Bati deqa atra tamo gate a anjam gargekoba Yesus nenemyoqnej. Yesus aqa angro nanği qa ti aqa anjam a na tamo unğasari nanği minjroqnej qaji deqa ti nenemyoqnej.

²⁰ Onaqa Yesus na kamba minjej, “E boleq di tamo unğasari nanği anjam minjroqñem. E bati gaigai Qotei tal miligiq di, atra tal miligiq di, Juda nanço koro sawaq di anjam palontoqñsim minjroqñem. E uliosim anjam minjrosaiioqñem.

²¹ Deqa ni kiyaa e nenemkobaibeqnum? Tamo unğasari ijo anjam quoqneb qaji nanği segi nen-

emnjrimqa nanġi na mermqab. E anjam minjroqnem qaji di nanġi qalie.”

²² Yesus a atra tamo gate degsi minjnaqa qaja tamo bei Yesus aqa areq di tigelesoqnej qaji a baġ lubtosiqa Yesus aqa ulatamuq di qalej. Osiqa minnej, “Ni kijaqa atra tamo gate aqa medabu ojonum?”

²³ Onaqa Yesus na kamba minnej, “E anjam maronum endi gisaġamqa ubtosim merbe. Ariya ijo anjam boleamqa ni kijaqa e lubonum?”

²⁴ Onaqa Anas na aqa qaja tamo nanġi minjnaqa Yesus osib atra tamo gate Kaiafas aqaq gileb. Yesus aqa baġ tonto qorbi sonaq osi gileb.

Pita a olo marej, “E Yesus aqa anġro sai”

²⁵ Saimon Pita a nġamyuwo areq di tigelesosiq nġam yoreqnaqa tamo qudei na minjeb, “Ni dego Yesus aqa anġro bei kiyo?” Onaqa Pita a saidosiq minjrej, “Eo. E aqa anġro sai.”

²⁶ Onaqa atra tamo gate aqa kaġgal tamo bei na Pita minnej, “E ni kiyo Yesus ombla nañu aguq di sonam numonum?” Tamo di agi Pita na tamo dabkala gentetej qaji aqa was.

²⁷ Onaqa Pita a olo saidosiq minnej, “Di e sai.” Pita a degsi gisaġoqalubtonaqa tuwe anjamej.

Juda tamo kokba nanġi na Yesus osib Pailat aqa talq gileb

²⁸ Onaqa nobqolo malu qameqnaq Juda tamo kokba nanġi na Kaiafas aqa talq dena Yesus osib Rom nanġo mandor Pailat aqa tal kobaqujaq gileb. Nanġi tal miligiq gilosai. Nanġi endegsib are qaleb, “Pailat a Juda tamo sai. A sawa bei qaji tamo. Deqa iga aqa tal miligiq gilqa getento. Gago dal anjam

degsi unu. Iga aqa tal miligiq gilqom di iga une ti sqom. Deqa gago yori bati koba brantimqa iga inqi uyqa keresaiigwas.” Nanqi degsib are qalsib deqa nanqi Pailat aqa tal miligiq gilosai.

²⁹ Nanqi oqeq di tigelesonabqa Pailat a segi oqedosiq nanqoq di brantej. Brantosiqa nenemnjrej, “Tamo endi aqa une kiye qa ninqi a osib ijoq bonub?”

³⁰ Onaqa nanqi na Pailat minjeb, “Tamo endi a kumbra uge yosai qamu iga inoq osi bosai qamu.”

³¹ Onaqa Pailat na olo minjrej, “Ninqi a olo osi aisib nunqo segi dal anjam na aqa une qa pegiyiy.” Onaqa nanqi na kamba Pailat minjeb, “Iga Juda tamo. Deqa iga na tamo moiyoqta keresai.”

³² Nanqi Pailat degsib minjeb deqa anjam bei Yesus a nami marej qaji di aqa damu brantej. Agi Yesus a gam kiye na moiqaq di a segi nami ubtej.

³³ Onaqa Pailat a olo puluosiq aqa tal miligiq gilsiq aqa qaja tamo nanqi minjrnaqa nanqi na Yesus osib aqa areq beb. Bonabqa Pailat na nenemyej, “Ni Juda nanqo Mandor Koba e?”

³⁴ Onaqa Yesus na kamba minjej, “Ni ino segi areqalo na anjam di merbonum kiyo tamo qudei na e qa saimonub qusim anjam di merbonum kiyo? Ni e merbe.”

³⁵ Onaqa Pailat na olo minjej, “E Juda tamo e? Sai. Ni que. Ino segi lej agi Juda nanqi ti atra tamo kokba ti nanqi na ni osib ijoq bonub. Deqa ni merbe. Ni une kiye yonum deqa ni osi bonub?”

³⁶ Onaqa Yesus na minjej, “E mandam qaji mandor sosai. Degsi so qamu Juda nanqi na e ojeqnab ijo wau tamo nanqi njirinjosib qoto itnjreb qamu.”

³⁷ Onaqa Pailat na olo Yesus nenemyej, “Ni bole mandor e?” Onaqa Yesus na minjej, “Od, ni kere merbonum. E mandor. E anjam bole ubtqajqa deqa mandamq aisim nambabem. Tamo kalil anjam bole dauryeqnub qaji nanği ijo anjam queqñub.”

³⁸ Onaqa Pailat na nenemyej, “Anjam bole di kiye?”

Juda nanği na Pailat minjeb, “Ni Yesus namburbasq di qame!”

Pailat a degsi marsiqa olo oqedosiqa Juda tamo kokba nanğoq gilsiqā minjrej, “E tamo endi aqa jejamuq di une bei unosai.

³⁹ Deqa e nunğo kumbra bei dauryqai. Wausau gaigai nunğo yori bati koba branteqnaqa e na tamo qujai tonto talq dena uratoqñsim engeqñum. Deqa ninği na merbiy. Wausau endeqa e tamo yai uratosiy enğwai? E Juda nanğo mandor endi uratosiy enğwai e?”

⁴⁰ Onaqa Juda tamo kokba nanği olo tulañ saidosib minjeb, “Ni a uratim oqedaiq. Tonto tamo Barabas a uratim oqedem.” Nanği Pailat degsib minjeb. Barabas a leñ ojo tamo.

19

¹ Onaqa Pailat a Yesus osiqa aqa qaja tamo nanğo banq di atsiqa minjrej, “Ninği Yesus bu toqoñ na kumbainyiy.” Degsi minjrnaqa nanği na Yesus osib bu toqoñ na kumbainyeb.

² Kumbainyosib koboonaqa nanği na sil luwit osib lulumosib dena mandor kokba nanğo gate tatal bul gereiyosib aqa gateq di atetosib siñgila

na teqiyeb. Osib gara jugo olekoba lent mandor kokba nanği gaigai jigeqñub deqaji bei osib Yesus jigeteb. A segi qa Mandor Koba maroqnej deqa nanği na kumbra degyeb.

³ Osib nanği Yesus aqa areq bosib a misilinjoqñsib gisañ na binjoqñsib minjoqñeb, “O Juda nanžo Mandor Koba, kaiye.” Nanği degsib Yesus misilinjoqñsib bañ lubtosib aqa ulatamuq di qaloqñeb.

⁴ Onaqa Pailat a olo aqa talq dena oqedosiqa Juda tamo kokba nanği minjrej, “Niği uniy. E Yesus aqa jejamuq di une bei yala unosai bole sai. Niği di qalieqajqa deqa e Yesus olo nuñgoq osi bonum.”

⁵ Degsi minjrnaqa Yesus a oqedej. Gate tatal sil luwit na gereiyosib aqa gateq di ateteb qaji de ti gara lent a jigeteb qaji de ti qorbi oqedej. Onaqa Pailat na minjrej, “Niği tamo endi uniy.”

⁶ Degsi minjrnaqa atra tamo kokba ti nanžo qaja tamo nanği ti Yesus unsibqa nanği murqumyoqñsib Pailat wainjoqñsib minjoqñeb, “Ni a ñamburbasq di qame! Ni a ñamburbasq di qame!” Onaqa Pailat na minjrej, “Niği segi na Yesus osib ñamburbasq di qamiy. E aqa jejamuq di une bei unosai.”

⁷ Onaqa Juda tamo kokba nanği na olo Pailat minjeb, “Yesus a segi qa marqo, ‘E Qotei aqa Niri.’ Aqa une deqa a moiym. Gago dal anjam degsi unu.”

⁸ Onaqa Pailat a nanžo anjam di qusiqa a tulañ ulaugetej.

⁹ Osiqa a olo Yesus osiq tal miligiq gilsiq nemyej, “Ni sawa qabe qaji? Ni e merbe.” Onaqa

Yesus a mequmesoqnej. A na kamba anjam bei Pailat minjosai.

¹⁰ Deqa Pailat na olo minjej, “Ni anjam bei merbqasai e? Ni que. E tamo kobaquja. Deqa e ni uratmit ni gilqam. E ni uratmqasai di ni namburbasq di gainosim moiqam. Ni degsi poimosai e?”

¹¹ Onaqa Yesus na Pailat minjej, “Qotei lan qureq di unu qaji a na ni singila emosai qamu ni e gulbe bei ebqa keresai qamu. Deqa ino une kiñala. Ariya atra tamo gate agi e ojsiq ino banq di atqo qaji aqa une kobaquja.”

¹² Yesus na Pailat degsi minjnaq qusiqa olo oqedosiqa Juda tamo kokba nanji minjrej, “Ungum. E Yesus uratit gilqas.” A nanji degsi minjreqnaqa nanji na olo tulan saidoqnsib murqumyoqnsib minjoqneb, “Ni Yesus uratim gilaiq. Ni a uratqam di ni mandor koba Sisar aqa wau tamo bolesai. Yesus a marqo, ‘E segi mandor koba.’ A degsi marqo deqa a na Sisar jeu atqo.”

¹³ Nanji na Pailat degsib minjeqnaq qusiqa a olo Yesus osiq oqedosiqa aqa awo jaram kobaq di awoej. Pailat a gaigai tamo nanjo une qa peginjraqa oqnsiq dia awooqnej. Jaram so qaji sawa di aqa ñam Meninj Bijal. Hibru anjam na “Gabata” mareqnaq.

¹⁴ Juda nanjo yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa inji inji kalil gereiyosib atnab soqnej. Sen bati 12 onaq qanam jigeej. Deqa Pailat na Yesus osiqa Juda tamo kokba nanji minjrej, “Ninji nunjo mandor koba uniy.”

¹⁵ Onaqa nanji tulan lelenoqnsib minjoqneb, “Ni a taqal waiy! Osim namburbasq di qame!” Onaqa Pailat na nenemnjrej, “E nunjo mandor koba

osiy namburbasq di qamqai e?” Onaqa atra tamo kokba nanği na kamba minjeb, “Gago mandor bei saiqoji. Gago mandor qujai agi Sisar.”

¹⁶ Onaqa Pailat a nanço areqalo dauryosiqa Yesus osiq nanço banq di atsiqa minjrej, “Niği na Yesus osib namburbasq di qamiy.”

Yesus a namburbasq di gainej

¹⁷ Pailat a Juda tamo kokba nanği degsi minjr-naqa qaja tamo nanği Yesus osib aqa qawarq di aqa segi namburbas atetosib a ban ojsib Jerusalem uratosib osi gilsib sawa agu kiñala bei aqa ñam Tamo Gate Tanu di branteb. Ñam di Hibru anjam na “Golgota” mareqnub.

¹⁸ Di brantosib Yesus osib namburbasq di qameb. Tamo aiyel dego namburbasq di qameleneb. Yesus a ambleq di tigeltosib tamo bei aqa ban qonanq di tigelteb. Bei aqa ban woq di tigelteb.

¹⁹ Onaqa Pailat a anjam bei nenğrenyosiq namburbas mutu gogeq di atej. A endegsi nenğrenyej, “Yesus Nasaret qaji a Juda nanço Mandor Koba.”

²⁰ Sawa agu Yesus namburbasq di gainteb qaji di Jerusalem jojom. Deqa Juda tamo unğasari gargekoba nanği gile beoqnsib anjam Pailat na nenğrenyej qaji di sisiyoqneb. Anjam di Hibru anjam na ti Rom nanço anjam na ti Grik nanço anjam na ti turtosiq nenğrenyej.

²¹ Onaqa Juda nanço atra tamo kokba nanği na Pailat minjeb, “ ‘Yesus a Juda nanço Mandor Koba’ anjam degsi nenğrenyaim. ‘A marej, “E Juda nanço Mandor Koba,” ’ anjam degsi nenğrenye.”

²² Onaqa Pailat na minjrej, “Uᅅgum. E anjam nenᅅrenᅅonum degesoqnem.”

²³ Ariya qaja tamo naᅅgi na Yesus ᅅamburbasq di qamsibqa aqa gara elenqa marsib gilteleneb. Giltelenosib tumbol qolqe ateb. Aqa gara jugo olekoba di gara banga qujai na gereiyeb. Gara banga bei na totoryosai. Gara di tulaᅅ boledamu.

²⁴ Deqa qaja tamo naᅅgi segi segi qairosib mareb, “Iga gara di bumbranᅅqasai. Iga meniᅅ silali alaᅅonam tamo yai aqa meniᅅ na bunᅅnrqas a na gara di oqas.” Degsib marsib meniᅅ silali alaᅅeb. Naᅅgi kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nenᅅrenᅅ di unu qaji di aqa damu bran-tej. Anjam agiende, “Naᅅgi ijo gara elenqa marsib giltelenqab. Giltelenosib meniᅅ silali alaᅅqab.”

²⁵ Yesus aqa ai wo aqa ai yala wo ᅅamburbas utruq di tigelesoqneb. Maria Makdala qure qaji wo Klopas aqa ᅅauᅅ Maria wo naᅅgi aiyel dego bosib koba na tigelesoqneb.

²⁶ Onaqa Yesus a tirosiqa aqa ai wo aqa aᅅgro agi a tulaᅅ qalaqalaiyoqnej qaji de wo ᅅamburbas utruq di tigelesonab unᅅrsiqa aqa ai metosiq min-jej, “O ai, di ino aᅅgro.”

²⁷ Osiqa aᅅgro di minjej, “Di ino ai.” Onaqa bati qujai deqa aᅅgro dena Yesus aqa ai osiqa aqa segi talq di ombla sosibqa taqatoqnej.

Yesus a moiyej

²⁸ Yesus a qalieej, wau kalil aqa Abu na yej qaji di kobotej. Osiqa marej, “E ya qarbqo.” A degsi marej. Di kiyaaqa? Qotei aqa anjam bei nenᅅrenᅅ di so qaji di aqa damu brantqajqa deqa.

²⁹ Onaqa qaja tamo nanği Yesus aqa anjam di qusibqa gara ñenği bei osib wain isa kobaq di tuqteb. Tuqtosib ñamtañ bei aqa dani osib mutuq di gara ñenği qosisib osib Yesus anaiyqajqa soqtosib aqa medabuq di ateb. Wain di ya nobu bei ñamburbas utruq di nami atnab soqnej qaji dena tigsib Yesus anaiyeb.

³⁰ Onaqa Yesus a wain isa koba di uysiqqa marej, “Bini e ijo wau kobotonum.” Degsi marsiqa aqa gate gulainosiqa mondor titosiq moiyej.

Qaja tamo bei na Yesus aqa jar banğaq di qamej

³¹ Juda nanğo yori bati koba brantqa laqnej deqa yori bati aqa inği inği kalil gereiyosib atnab soqnej. Nebe yori bati. Deqa Juda nanği mareb, “Iga yori bati qa tamo nanği ñamburbasq di uratnrim sqasai.” Osib nanği Pailat aqa areq bosib minjeb, “Ni ino qaja tamo nanği minjrimqa gilsib tamo ñamburbasq di gainejunub qaji nanğo sinğa gentetnribqa urur moreñabqa osib subq atqab.”

³² Onaqa Pailat a nanğo anjam di qusiqa odosiq aqa qaja tamo qudei qarınjnraq gilsib tamo aiyel Yesus koba na ñamburbasq di gainesoqneb qaji nanğo sinğa gentetnjreb.

³³ Osib Yesus aqa areq gilsib uneb a nami moiyej. Deqa nanği aqa sinğa gentosai.

³⁴ Onaqa qaja tamo bei na aqa qaja osiq Yesus aqa jar banğaq di qamnaq leñ ti ya ti aiyej.

³⁵ Nanği kumbra di yonabqa e ijo segi ñamdamu na unem. E kumbra deqa saoqnsim laqnum. E segi qalieonum, ijo anjam bole. Deqa niñgi qusib nunğo areqaloq di sinğilatij.

³⁶ Qaja tamo nanği kumbra di yeb deqa Qotei aqa anjam bei nenğrenq di so qaji di aqa damu brantej. Agi endegsib nenğrenyeb, “Nanği aqa tanu bei gentqasai.”

³⁷ Qotei aqa anjam bei dego aqa damu brantej. Anjam agiende, “Nanği qaja na aqa jar banğaq di qamsibqa a koqyesqab.”

Tamo aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub bunujq di ateb

³⁸ Onaqa tamo bei aqa ñam Josep a Yesus aqa jejamu osim subq atqa marsıqa Pailat a nenemyqa gilej. Josep a Arimatea qure qaji. A Yesus dauryoqnej qaji. A Juda tamo kokba nanği ulainjrısq deqa uliosıq Yesus dauryoqnej. A boleq di dauryosaioqnej. Ariya a Pailat aqa areq gilsıqa nene-myej, “Ni e odbimqa e Yesus aqa jejamu osiy subq atqa kere e?” Onaqa Pailat na Josep odyonaqa a Yesus aqa jejamu osiq subq atqa gilej.

³⁹ Nikodemus agi nami qolo Yesus aqaq gilej qaji a dego Josep ombla na Yesus aqa jejamu osib subq atqa gileb. Nikodemus a gilqa osıqa ñam so aqa ya quleq ti utru aiyela turtosıq gereiyosıq osi gilej. Ñam so aqa ya di aqa gulbe 30 kilogram.

⁴⁰ Onaqa nanği aiyel Yesus aqa jejamu osib gara boledamu na dalaosib ñam so aqa ya di osib aqa jejamuq di liyeb. Juda nanği na tamo subq atqa oqnsib degyeqñub.

⁴¹ Sawa Yesus ñamburbasq di qameb qaji qalaq di nañu agu bei soqnej. Nañu agu dia sub bunuj bei soqnej. Sub dia nami tamo bei atosaisoqneb.

⁴² Sub di isaq di sosai. A jojom di soqnej. Juda nanğo yori bati aqa inği inği kalil gereiyqa bati

brantej deqa nanġi aiyel na Yesus aqa jejamu osib sub miligiq di jugeb.

20

Yesus a subq na tigelej

¹ Yesus a subq di sonaq yori batiej. Olo nebeon-aqa nobqolo ambru Maria Makdala qure qaji a tigelosiqqa Yesus aqa subq gilej. Gilsiq nam atej meniŋ kobaquja sub me getenteb qaji di waqosiq taqal di sonaq unej.

² Unsiqa olo puluosiq urur ti aisiq Saimon Pita wo Yesus aqa anġro aġi a tulaŋ qalaqalaiyoqnej qaji de wo nanġi aiyel itnjrsiqqa minjrej, “Gago Tamo Koba aqa jejamu subq dena osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di iga qaliesai.”

³ Degsi minjrnaqa Pita anġro de wo nanġi anjam di qusibqa Yesus aqa sub unqajqa gileb.

⁴ Nanġi aiyel gurgurosib giloqnsib anġro dena Pita bunjyosiqqa namoosi gilsiq subq di brantej.

⁵ Osiq sub meq di tigelosiqqa miligi tirosiq gara Yesus dalaeb qaji di sonaq unej. A sub miligiq aiyosai.

⁶ Onaqa Saimon Pita a bunuqna bosiq torei sub miligiq aiyej. Aisiq a dego gara Yesus dalaeb qaji di unej.

⁷ Gara mutu bei Yesus aqa gate qoseteb qaji di lubosiq taqal beiq di sonaq unej. Gara mutu di gara qudei ti turtosiq sosai. A segiq di soqnej.

⁸ Onaqa anġro namo subq di brantej qaji a dego sub miligiq aiyej. Aisiq gara di unsiq marej, “Bole.”

⁹ Bati deqa nanği aiyel Qotei aqa anjam bei nengrenq di so qaji di aqa utru geregere poinjro-saisoqnej. Anjam agiende, “Kristus a olo subq na tigelqas.”

¹⁰ Ariya nanği olo puluosib nanço qureq aiyeb.

Maria Makdala qaji a Yesus unej

¹¹ Onaqa Maria a sub qalaq di tigelesosiq akamoqnej. Akamoqnsiq sub miligi tirej.

¹² Tirosiqa lañ anğro aiyel sub miligiq di sonab unjrej. Nanği gara qat jigsib Yesus nejoteb qaji lumeq di awesoqneb. Bei gateqsi bei siñgaqsi awesoqneb.

¹³ Awesosibqa Maria minjeb, “Uña, ni kiyaa akameqnum?” Onaqa minjrej, “Nanği ijo Tamo Koba osib jaraiyonub. Qabia kiyo atonub di e qaliesai.”

¹⁴ Maria a nanği degsi minjrsiq bulosiq aqa qoreq di Yesus a tigelesonaq unej. A qaliesai, di Yesus.

¹⁵ Onaqa Yesus na Maria minjej, “O uña, ni kiyaa akameqnum? Ni yai unqa bonum?” Onaqa Maria a are qalej, “Tamo endi a nañu agu taqateqnu kiyo?” Degsi are qalsiq minjej, “Ni na kiyo ijo Tamo Koba osim sawa qabia atonum di merbimqa e gilsiy oqai.”

¹⁶ Onaqa Yesus na minjej, “O Maria.” Degsi minjnaqa Maria a Yesus qa poiyoñaqa areiyosiq minjej, “O Rabonai.” Di Hibru anjam. Aqa damu, “O Qalie Tamo Koba.”

¹⁷ Onaqa Yesus na Maria minjej, “E ijo Abu aqaq oqosaiunum deqa ni e ojaim. Ni ijo was nançoq gilsim endegsi minjre, ‘Yesus a marqo, ‘E ijo Abu

aqaq olo oqwai. Ijo Abu agi nungo Abu dego. Ijo Qotei agi nungo Qotei dego.” ’ Ni gilsim nanği degsi minjre.”

¹⁸ Onaqa Maria Makdala qaji a Yesus aqa anjam di qusiqa gilsiq Yesus aqa anğro nanği itnjrsiqa minjrej, “E gago Tamo Koba a unonum.” Osiqa anjam kalil Yesus na minjej qaji di olo nanği sainjrej.

Yesus aqa anğro nanği na a uneb

¹⁹ Yori bati koboosiq bilaqtonaqa Yesus aqa anğro nanği tal bei gogetosib siranme kalil qandimtelesib warum miligiq di soqneb. Nanği Juda tamo kokba nanği ulainjsib deqa degyeb. Onaqa bati qujai deqa Yesus a tal miligiq di brantosiqa nanço ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo anğro, ninği are lawo soqniy.”

²⁰ Osiqa aqa ban ti jar banğa ti nanği osornjrej. Onaqa nanği kalil Tamo Koba a unsibqa tulan areboleboleinjrej.

²¹ Onaqa Yesus na olo minjrej, “Ninği are lawo soqniy. Ijo Abu na e qarınbej dego kere e ninği qarıngeqnum.”

²² Yesus na aqa anğro nanği anjam degsi minjrsiqa aqa mondor puynjrsiqa minjrej, “Ninği Qotei aqa Mondor Bole oiy.

²³ Ninği tamo unğasari nanço une kobotetnjrqab di Qotei a dego nanço une kobotetnjrqas. Ariya ninği tamo unğasari nanço une kobotetnjrqasai di Qotei a dego nanço une kobotetnjrqasai.”

Tomas a Yesus unej

²⁴ Yesus a nançoq di brantej di Tomas a nanği koba na sosai. Tomas a Yesus aqa anğro 12 deqaji bei. Aqa ñam bei Didimus.

²⁵ Onaqa Yesus aqa angro nanği gilsib Tomas itosib minjeb, “Iga gago Tamo Koba a unonum.” Degsi minjnabqa a nanço anjam di qunaq ugeiy-onaq minjrej, “E ijo namdamu na Yesus aqa ban bile tutu na qameb qaji pirigi di unsiy ojçai di e marçai, ‘Bole.’ E aqa jar banğa qaja na qameb qaji pirigi di dego unsiy ojçai di e marçai, ‘Bole.’ E unçasai di e bole qa marçasai.”

²⁶ Ariya bati 7 koboonaqa Yesus aqa angro nanği olo tal miligiç di soqneb. Tomas a dego nanği koba na soqneb. Sirañme kalil qandimesonabqa Yesus a tal miligiç di brantosiqqa nanço ambleq di tigelosiq minjrej, “O ijo angro, niñgi are lawo soqniy.”

²⁷ Osiqa Tomas minjej, “O Tomas, ni ino ban gei na ijo ban bile qameb qaji pirigi ojsim unime. Ino ban waiyosim ijo jar banğa qameb qaji pirigi dego oje. Areqalo aiyeltaim. Areqalo qujaitosim e qa ino areqalo siñilat.”

²⁸ Onaqa Tomas na Yesus minjej, “O Yesus, ni ijo Tamo Koba. Ni ijo Qotei dego.”

²⁹ Onaqa Yesus na olo Tomas minjej, “Ni ino namdamu na e nubsim deqa ino areqalo e qa siñilatonum e? Ariya tamo unçasari nanço namdamu na e nubosaieqnub qaji nanği e qa nanço areqalo siñilatqab di nanği tulan areboleboleinrças.”

Jon a anjam endi nenğrenyej di aqa utru

³⁰ Yesus a Qotei aqa mañwa tulan gargekoba aqa angro nanço namdamuq di yoqnej. E aqa mañwa quja quja segi buk miligiç endi nenğrenyonum.

³¹ E anjam endi nenğrenyonum. Di kiyaaqa? Niñgi sisiyosib Yesus qa nunço areqalo siñilatosib a bole

Kristus Qotei aqa Niri degsi poingwajqa deqa. Osib ninji Yesus aqa ñam na nambile gaigai sqajqa deqa.

21

Yesus aqa angro 7 nanji na Yesus uneb

¹ Onaqa bati bei Yesus a Taiberias ya agu qalaq di sosiqa aqa angro nanjoq di olo brantej. E deqa kiñala saqai.

² Ya agu qalaq di Yesus aqa angro 7 nanji soqneb. Angro bei Saimon Pita. Bei Tomas aqa ñam bei Didimus. Bei Nataniel. Nataniel aqa qure utru Kana. Kana a Galili sawaq di unu. Sebedi aqa niri aiyel nanji dego ya agu qalaq di soqneb. Ariya Yesus aqa angro aiyel dego nanji koba na soqneb.

³ Onaqa Saimon Pita na nanji minjrej, “E qe oqajqa deqa kakan waiyqa aiyeqnum.” Onaqa nanji na minjeb, “Iga kalil koba na aiqom.” Degsi minjsib nanji koba na aisib qobun gogetosib ya robuq oqsib kakan waiyoqneb. Di qolo. Waiyeq nab nebeej. Nanji qe bei osai bole sai.

⁴ Nobqolo ambru nanji qobun miligiq di sosib nam ateb Yesus a alile di tigelesonaq uneb. Nanji qaliesai, di Yesus.

⁵ Deqa a na nenemnjrej, “O ijo angro, ninji qe onub e?” Onaqa nanji na minjeb, “Eo. Iga qe osai.”

⁶ Onaqa minjrej, “Ninji qobun aqa qala bei ban woq di kakan waiyiy. Waiyosib ninji qe oqab.” Onaqa nanji Yesus aqa anjam di dauryosib ban woq di kakan waiyeb qe tulan ani eb. Qe di tulan gargekoba deqa nanji na soqtosib qobun goge di atqa keresaiinjrej.

⁷ Onaqa Yesus aqa angro agi a tulan qalaqalaisy-oqnej qaji a na Pita minjej, “Tamo di gago Tamo Koba.” Onaqa Saimon Pita a anjam di qusiqa aqa gara jugo wauqa osiq piqtej qaji di olo jigsiga qobun dena prugosiq yaq aisiq qawainosiq Yesus aqa areq gilej.

⁸ Yesus aqa angro qobun miligiq di soqneb qaji nanqi alile jojom 100 mita. Deqa kakan qe na maqesonaq nanqi qobun na titosib aisib alile di tiryeb.

⁹ Alile di tiryosib nam ateb di Yesus a nami nam tunguyosiq qe koitonaq namyuwoq di sonaq uneb. Bem qudei dego sonaq uneb.

¹⁰ Deqa Yesus na minjrej, “Ningi qe onub di qudei osi boiy.”

¹¹ Onaqa Pita a olo qobun gogetosiq kakan qe ti titosiq alile di atej. Qe di kokba. Qe kalil sisiyeb 153. Di qe gargekoba. Ariya kakan yala branosai.

¹² Onaqa Yesus na minjrej, “Ningi bosib ingi uyyi.” Angro bei na yala nenemyosai, “Ni tamo yai?” Degosai. Nanqi qalie, di nanqo Tamo Koba.

¹³ Onaqa Yesus a namyuwo jojomyosiqqa bem ti qe ti di osiq nanqi anainironaq uyeb.

¹⁴ Yesus a subq na tigelosiqqa aqa angro nanqoq di brantoaiyeltej. Bini qalubqo.

Yesus na Pita minjej, “Ni ijo kaja du du nanqi gereinjriime”

¹⁵ Nanqi ingi uynab koboonaqa Yesus na Saimon Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa niri, ni ijo angro kalil nanqi bunjrsimqa ni segi e tulan qalaqalaibeqnum e?” Onaqa Pita na minjej,

“Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni ijo kaja du du nangi gereinjirime.”

¹⁶ Osiqa olo Pita nenemyej, “O Saimon, Jon aqa njiri, ni e tulan qalaqalaimeqnum e?” Onaqa Pita na minjej, “Od, Tamo Koba, ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na minjej, “Ni ijo kaja nangi taqatnjirime.”

¹⁷ Osiqa olo nenemyej, “O Saimon, Jon aqa njiri, ni e qalaqalaimeqnum e?” Yesus na Pita anjam di nenemyoqalubtej deqa Pita a are gulbeyonaq minjej, “O Tamo Koba, ni kumbra kalil qa qalie. Deqa ni qalieonum, e ni qalaqalaimeqnum.” Onaqa Yesus na olo minjej, “Ni ijo kaja nangi gereinjirime.”

¹⁸ “O Pita, e bole mermqai. Ni angro wala sosimqa ni ino segi areqalo dauryoqnsim sawa ni gilqajqa are soqnej qaji deq giloqnem. Ariya bunuqna ni qeliosimqa ino ban aiyel soqtim tamo bei na ni tontmosim sawa ni gilqajqa asgimqas qaji deq osi gilqas.”

¹⁹ Pita aqa moiqajqa gam di Yesus na ubtosiq degsi minjej. Pita a gam dena moyim Qotei aqa ñam goge oqwas. Pita a di qalieqajqa deqa Yesus na degsi minjej. Osiqa Pita minjej, “Ni e daurbe.”

Anjam getento

²⁰ Osiqa Yesus a Pita ombla walweloqnsibqa Pita a bulosiq angro Yesus na tulan qalaqalaiyoqnej qaji a nangi aiyel daurnjreqnaq unej. Angro di agi nami Yesus aqa angro nangi koba na ingi uy-oqnsibqa a Yesus beteryosiq nenemyej, “O Tamo

Koba, angro yai na ni osim jeu tamo nanjo banq di atqas?”

²¹ Deqa Pita a angro di unsiqa Yesus nenemyej, “O Tamo Koba, bunuqna ino angro di a kumbra kiye turqas?”

²² Onaqa Yesus na Pita minjej, “Angro di a moiyo-saisoqnimqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim. Di ino wau sai. Di ijo wau. Ni e daurbe.”

²³ Yesus na Pita degsi minjej. Deqa angro di a moiqasai anjam di sawa sawaq gileqnaqa Kristen was kalil nangi quoqneb. Angro di a moiqasai Yesus na Pita degsi minjosai. A na minjej, “Angro di a moiyo-saisoqnimqa e olo bqai degsi minjitqa ni deqa are koba qalaim.”

²⁴ Yesus aqa angro di agi e segi. E na anjam endi nengrenyonum. E ijo segi njamdamu na Yesus aqa kumbra kalil endi unsim deqa nengrenyonum. Iga qalieonum, ijo anjam endi bole.

²⁵ Yesus a mandamq endi sosiqa a kumbra tulan gargekoba yoqnej. Deqa e are qalonum, Yesus aqa kumbra kalil deqa nengrenyqom di buk tulan tumbol kobaosim sawa sawa kalilq di maqosim sawa atqa keresaiqas.

Yesus Aqa Anjam Bole 2000
The New Testament in the Anjam language of Papua
New Guinea, 2000 edition
Nupela Testamen long tokples Anjam long Niugini,
2000

Copyright © 2000 The Bible Society of Papua New Guinea

Language: Anjam

Translation by: Wycliffe Bible Translators

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2001-01-01

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files dated 31 Aug 2023

6bd977a8-0139-583b-a367-c04faf6223cc